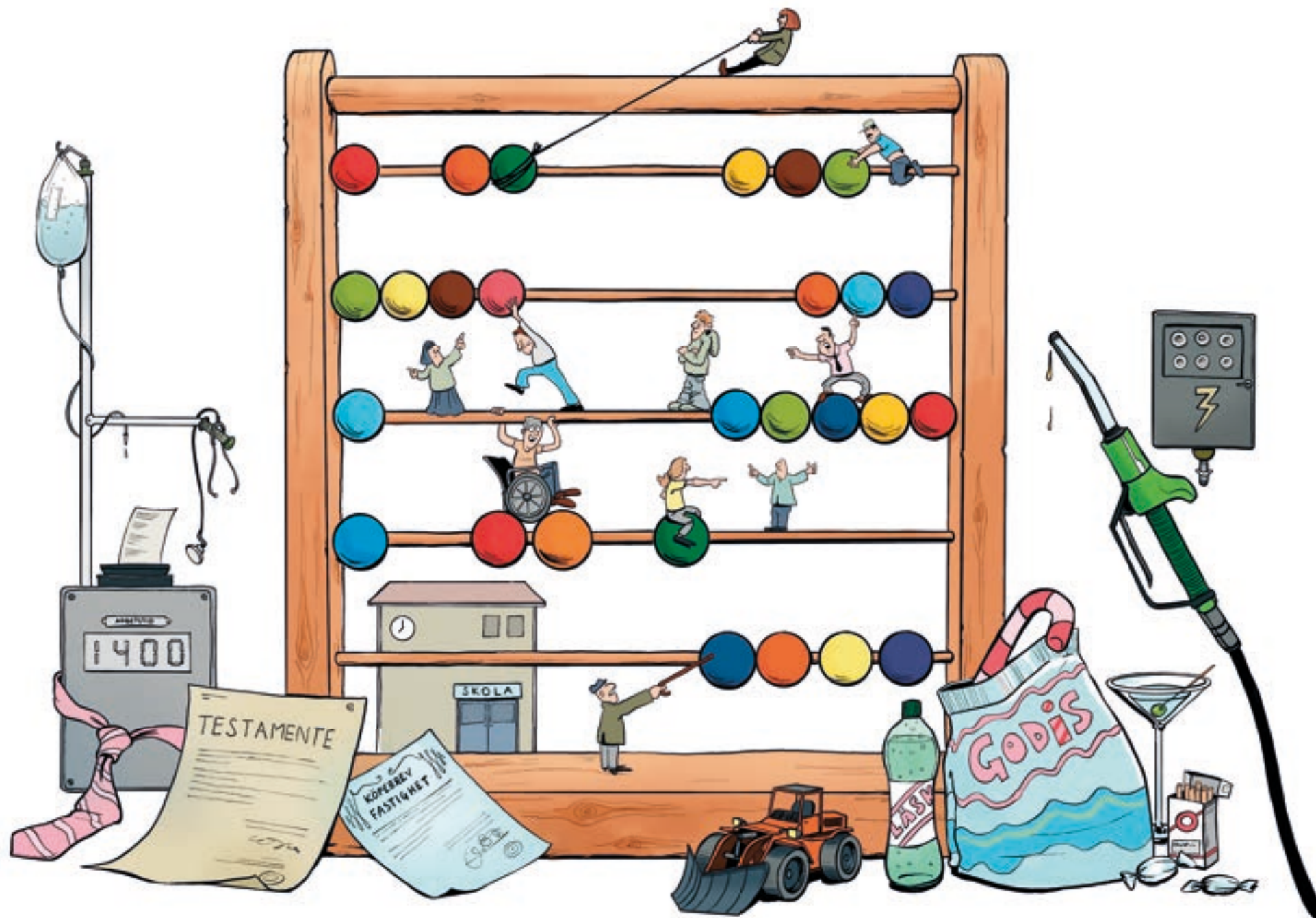

SUOMALAISIA ARVOJA TALOUDESTA 2020-LUVULLA

TANKESMEDJAN
AGENDA
AJATUSHAUTOMO

ESIPUHE: MITÄ ARVOT OVAT?

Arvot osoittavat, kuinka haluaisimme jonkin asian olevan, kuinka toivottavaa jokin on, tai josko jokin asia on hyvä vai huono. Meillä voi olla arvoja, jotka ovat yhteisiä muille, tai arvoja, jotka ovat ainoitlaatuisia itsellemme. Arvoihimme vaikuttavat taustamme, menneisyyden tapahtumat, uusi tieto ja tietysti muiden ihmisten arvot.

Omat arvot ovat vähän kuin suosikkiurheilujoukkue: Jokainen on vakuutunut siitä, että ne omat arvot ovat ne parhaat. Viime aikoina vaikuttaa myös siltä, että olisi hyväksyttävää haukkua muiden arvoja. Sitä se ei kuitenkaan ole.

Demokratian näkökulmasta tämä voi olla ongelmallista: Jos samalla yrität tasapainotella työtä, perhe-elämää sekä kesämökin kunnostamista, niin saatat päivän päätteeksi olla niin väsynyt, ettet enää jaksu puolustaa omaa arvopohjaasi. Silloin annamme helposti sen voittaa, joka huutaa kovimmalla äänellä.

Siksi ajatushautomo Agenda kysyi yli 1 300 suomalaiselta, mitä mieltä he ovat erilaisista arvoista talouteen ja verotukseen liittyen. Meidän yhteistä talouttamme nimittäin muovaa yhteiset arvomme.

Tällä kertaa esitimme kysymykset kummallekin kieliryhmälle, ja kävi ilmi, että äidinkielestä riippumatta ajattemme edelleen melko samalla tavalla useimmista asioista. Vaikuttaa siltä, että muut tekijät kuin kieli vaikuttavat arvoihimme.

Tulosten asettamiseksi asiayhteyteen Agenda pyysi neljää suomalaista profiilia analysoimaan ja kommentoimaan tuloksia: entinen piispa **Björn Vikström**, Eilakaislan toimitusjohtaja **Erika Ehrnrooth**, Svenska Teaternin johtaja **Joachim Thibblin** sekä SAMOKin toiminnanjohtaja **Armi Murto**.

Tähän julkaisuun olemme keränneet osan tuloksista, koko kattavan paketin löydät kotisivuiltamme www.agenda.fi

Helsingissä 11. toukokuuta

Ted Urho
Toiminnanjohtaja
Ajatushautomo Agenda

Hyvä LUKIJA,

On ilmeistä, että koronakriisi on iskenyt voimakkaasti globaaliin talouteen. On myös selvää, että vaikka Suomi on selvinnyt kriisistä paremmin kuin suurin osa muista maista, on kriisi vaikuttanut myös meihin. Tämä käy myös ilmi tästä raportista, jossa Agenda yhteistyössä Aula Researchin kanssa on tutkinut suomalaisten suhtautumista ajankohtaisiin kysymyksiin, kuten työhön, talouteen ja yhteiskunnan muutoksiin. Kyselytutkimus tehtiin vuoden 2020 lopulla ja on selvää, että koronatilanne leimaa vastauksia. Esimerkiksi useampi vastaajista sanoo olevansa huolissaan epidemian vaikutuksesta maan talouteen, kuin mitä toukokuussa 2020 samaan kyselyyn vastanneista oli.

On selvää, että suomalaiset ovat väsyneitä tähän virukseen ja kaikkeen sen mukanaan tuomaan kurjuuteen. On meidän kaikkien yhteinen toivomus, että pääsisimme pian tästä vitsauksesta, joka on ollut mukana yli vuoden ajan. Yli vuoden ajan hallitus on myös tehnyt vaikeita päätöksiä voidakseen parhaalla mahdollisella tavalla huolehtia ihmisten elämästä ja terveydestä ja pitääkseen yritykset jotenkuten jaloillaan. Suomi on selvinnyt tähän asti hyvin kansainvälisessä vertailussa, niin sairastuneiden määrään nähden kuin taloudellisten vaikutusten osalta. Nyt on aika alkaa asteittain siirtyä takaisin kohti normaalia.

Exitstrategia, joka vie Suomen ulos kriisistä, tulee vaatimaan tahtoa ja aktiivisia valintoja niin kansallisesti, alueellisesti, kunnissa kuin meiltä yksilöinä. Meidän on kaikkien mietittävä, miten voimme edesauttaa sitä, että pyörät lähtevät taas pyörimään. Myös tämä tutkimus osoit-

taa, että suomalaiset ovat kuluttaneet pandemian aikana vähemmän ja että työllisyys on kärsinyt, mikä puolestaan asettaa haasteita niin yksityiselle kuin julkiselle taloudelle. Samalla kyselyvastaukset näyttävät, että suomalaiset myös ovat ostaneet enemmän kotimaisia tuotteita ja palveluita sekä säästäneet aiempaa enemmän, mikä osoittaa, että suomalaiset todella ovat ymmärtäneet kuinka vakava tilanne on kotimaisille yrityksille.

Siksi uskon, että koronakriisi on tuonut mukanaan myös joitain positiivisia asioita Suomen taloudelle. Suurin on tietysti se valtava työelämän muutos niillä aloilla, joilla etätyöskentely on mahdollista. Ennen kaikkea on selvää, että olemme ottaneet valtavia edistysaskeleita yhteiskunnan digitalisaation suhteen, mikä tulee vaikuttamaan tapaamme työskennellä ja elää tulevaisuudessa.

Samalla kun virustilanne pakotti suuren osan suomalaisia etätöihin, kävi myös selväksi, että esimerkiksi kotikuntiin liittyvää lainsäädäntöä on tarkasteltava. Kun työnteko sujuu kesämökiltä, tulemme viettämään siellä enemmän aikaa. Silloin väliaikaisien kuntien palveluiden paine kasvaa, ja siksi olisi syytä selvittää mahdollisuus jonkinlaiseen kaksoiskuntalaisuuteen.

Lopuksi on tärkeää todeta, että kriisillä on ollut muita kuin talouteen liittyviä vakavia seurauksia. Erityisesti lapset ja nuoret ovat kärsineet kriisin aikana, emmekä voi vielä arvioida sen seurauksia. Siksi on tärkeää, että tiellä ulos kriisistä keskitytään auttamaan niitä, joilla on ollut kriisin aikana kaikkein vaikeinta.

*Anna-Maja Henriksson
Oikeusministeri, RKP:n puheenjohtaja*

BJÖRN VIKSTRÖM:
Katsaus suomalaisiin arvoihin

On ollut kiinnostavaa saada perehtyä Agendan kyselyyn, joka tehtiin vuoden 2020 lopulla, eli tilanteessa, jossa pandemia oli vaikuttanut suomalaiseen yhteiskuntaan yli puolen vuoden ajan. Kyselyssä selvitettiin suomen- ja ruotsinkielisten vastaajien näkemyksiä taloudesta, työtilanteesta ja meneillään olevista yhteiskunnallisista muutoksista. Kyselyyn vastasi 564 ruotsinkielistä ja 812 suomenkielistä henkilöä.

Ei ole mahdollista tehdä pitkälle meneviä demografisia analyysejä vastaajien asuinpaikan perusteella, mutta kun tulkitaan tuloksia yksittäisissä kysymyksissä, on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon kieliryhmien erot asuinympäristöissä: Lähiössä asuminen on merkittävästi yleisempää suomenkielisten vastaajien (56 %) joukossa verrattuna ruotsinkielisiin (29 %) vastaajiin, samalla kun 40 % ruotsinkielisistä ja vain 20 % suomenkielisistä asuu taajamissa maaseudulla tai baja-asutusalueilla. Erot kieliryhmien vastausten välillä saattavat siis ainakin osittain riippua erilaisista tarpeista ja elinolosuhteista vastaajien asuinpaikoilla.

Lisäksi eroja näkyy vastaajien ikäja-kaumassa. Molemmissa kieliryhmissä

eläkeläiset muodostavat noin kolmasosan vastaajista, kun taas nuorin ikäryhmä (alle 35-vuotiaat) muodostaa 28 % suomenkielisistä, mutta vain 13 % ruotsinkielisistä vastaajista. Vielä merkitsevä ero on, että 51 %:lla ruotsinkielisistä vastaajista on korkeakoulututkinto, verrattuna 24 %:iin suomenkielisistä.

PANDEMIA JA HENKILÖKOHTAINEN TALOUS

Läpileikkaava piirre vastauksissa on, että vastaajat ovat huolestuneempia yhteiskunnan taloudellisesta kehityksestä kuin henkilökohtaisesta taloudestaan. Ymmärrettävän poikkeuksen muodostavat pitkäaikaistyöttömät ja lomautetut.

Nykyistä kulutuskulttuuriamme syytetään joskus siitä, että se on tehnyt ostoksilla käymisestä eräänlaisen korvikkeen muunlaisille tavoille viettää aikaa ja paeta todellisuutta. Ei kuitenkaan näytä siltä, että kyselyyn vastaajat olisivat pandemian aikana suuremmassa määrin käyttäneet ostoksilla käymistä tällaisena korvikkeena. Samaan aikaan ovat luonnollisesti vaikuttaneet kehotukset välttämään turhia käyntejä kaupoissa ja kauppakeskuksissa.

Ruotsinkieliset ovat huomattavasti suuremmissa määrin kuluttaneet vähemmän ja säästäneet enemmän kuin tavallisesti. Tätä ei kuitenkaan tarvitse tulkita osoitukseksi nuukuudesta. Voi hyvin olla kyse epävarman taloudellisen tilanteen aiheuttamasta varovaisuudesta: kun ei tiedetä, kuinka pitkään taloudellinen epävarmuus jatkuu tai mitä omalle työpaikalle käy, on viisasta mahdollisuuksien salliessa laittaa rahaa sivuun huonompien aikojen varalle.

Ruotsinkieliset ovat jokseenkin taipuvaisempia ajattelemaan taloutaan tämänkaltaisia polkuja. Tämä näkyy myös, kun on kyseessä pelko työpaikan menettämisestä. Tämä pelko ei ole erityisen laajaa, joka saattaa selittyä sillä, että rajoitukset pandemian aikana ovat koetelleet elinkeinoelämän eri sektoreita hyvin eri tavoin. On kuitenkin kiinnostavaa havaita, että työpaikkansa menettämistä pelkääviä on suomenkielisissä vastaajissa vähemmän kuin ruotsinkielisissä. Mahdollinen vaikuttava tekijä tässä yhteydessä on se, että suhteellisesti suurempi osa ruotsinkielisistä asuu pienemmillä paikkakunnilla, joilla moniin vaikuttaa epävarmuus palve-

lu-turismi-, hotelli- ja ravintola-aloilla.

Molemmissa kieliryhmissä noin 40 % vastaajista kertoo valinneensa enemmän kotimaisia tuotteita pandemian aikana. Tässä näkyy mahdollisesti ristiriita sen suhteen, että enemmistö on myös kuluttanut vähemmän ja säästänyt enemmän, sillä kotimaiset tuotteet voivat usein olla kalliimpia kuin tuotteet, jotka on tuotettu maatalampien palkkakustannusten maissa. On tulkittava tietynlaisella varovaisuudella vastausta, että vastaajat ovat valinneet enemmän kotimaisia tuotteita, sillä voisin kuvitella, että vastauksissa näkyy myös se, millaista kuvan itsestään haluaa antaa. Hieman vastaava ilmiö näkyy vastatessa kysymykseen elämisestä nykyään kestävämmän kuin aikaisemmin: kunnianhimo ja todelliset arjen valinnat eivät aina kulje käsi kädessä. Tämän on myös empiirinen tutkimus näyttänyt.

PRIORISOINNIT TALOUSPOLITIIKASSA

Suomenkieliset ovat suuremmissa määrin valmiita kasvattamaan julkisia menoja ja nostamaan veroja. Vuodesta 2015 vuoteen 2020 ruotsinkielisessä

väestössä on vähentynyt kysyntä veronalennuksille ja julkisten menojen pienentämiselle, vaikka suurempi osa suomenruotsalaisista edelleen suosii perinteisesti oikeistolaiseksi kutsuttua talouspolitiikkaa.

Vahvempaa panostusta terveyspalveluihin vaaditaan huomattavasti suuremmissa määrin suomenkielisten vastaajien joukossa, ruotsinkielisten toivoessa koulujen ja koulutuksen priorisointia. Tämä on kiinnostavaa, kun otetaan huomioon päivälehdistä saatava käsitys siitä, että ruotsinkieliset suhtautuvat jatkuvasti kriittisesti terveyshuollossa tarjottuun palveluun – erityisesti ruotsinkieliseen palveluun.

Lisäksi meillä ruotsinkielisillä on pääsy suhteelliseen suureen valikoimaan koulutuspaikkoja. Monilla ruotsinkielistä toisen ja kolmannen asteen koulutusta tarjoavilla toimijoilla on ollut vaikeuksia saada kaikki koulutuspaikat täytetyiksi. Toisaalta tarve panostaa koulutukseen voi viitata siihen, että monet pienemmillä paikkakunnilla asuvat suomenruotsalaiset osallistuvat keskusteluun kyläkoulujen sekä paikallisten yläkoulujen ja lukioiden tulevaisuudesta. On selvää, että erityisesti nuoremmat ikäryhmät, joil-

la on, tai jotka toivovat tulevaisuudessa saavansa kouluikäisiä lapsia peräänkuuluttavat panostuksia koulutukseen.

Näkemyksistä, että koulutukseen tulee panostaa maassamme heijastaa kenties myös huolta suomalaisen hyvän koulutusjärjestelmän murenemisestä. Pedagoginen kehitys on mennyt siihen suuntaan, että keskiössä on opiskelija aktiivisena toimijana, joka kriittisesti hakee tietoa sekä arvioi ja suunnittelee itse opintonsa. Tämän ja sinänsä hyväksydämisten tavoitteiden ja kauniiden muotoilujen taakse kätkeytyy tarve säästää. Lähiopetuksen karsiminen ei vähiten ammatillisessa opetuksessa, opetusryhmien väljentäminen ja joustavuuden vaatiminen altistaa turvattomuuteen. Tämä johtaa myös raskaaseen vaatimukseen, että nuoret ovat itse vastuussa päätöksistä, joiden seurauksia kukaan ei tänä päivänä voi arvioida. Muissa ajankohtaisissa tutkimuksissa osoitetaan, että monet lukio-opiskelijat voivat huonosti heitä painavan kuormituksen ja vaatimusten vuoksi. Koulutukseen panostaminen voi siis yhtä hyvin johtua toiveesta lisäresursseista opinto-ohjaukseen ja koulupsykologeihin.

Suomenkieliset olisivat suurem-

missa määrin valmiita nostamaan varainsiirtoveroa

(14 %–5 %): tätä maanviljelijät ja pienyrittäjät vastustavat yleisellä tasolla. Ylipäänsä voi uumoilla suurempaa ymmärrystä yrittäjien ja maanviljelijöiden tarpeille ruotsinkielisten joukossa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että ymmärretään sen arvo, että yritys kulkee perintönä sukupolvelta toiselle. Tämä voi myös olla yhteydessä siihen, että suomenruotsalainen väestö on enemmän paikallaan pysyvää. Vaikka olisi muutettu opintojen tai töiden vuoksi suuremmalle paikkakunnalle asutaan yleensä edelleen rannikolla, ja pidetään vahvoja sosiaalisia yhteyksiä kotiseudulle ja sukulaisiin, jotka siellä edelleen asuvat.

Kysymys, jossa miesten ja naisten vastaukset eroavat on valmius ottaa vastaan työtä toiselta paikkakunnalta: miehillä on ilmeisen paljon helpompaa ajatella muuttavansa työn vuoksi tai matkustaa päivittäin pidempiä matkoja työn vuoksi. Koska perusteluja ei ole kysytty, tulee olla varovainen tulokinnassa. Yksi mahdollinen selitys kuitenkin on, että naisilla on nykypäivänä edelleen suurempi vastuu lapsista, kodista, ja kenties myös vanhemmista su-

kulaisista kotipaikkakunnalla. Toinen kysymys, jossa sukupuolten välinen ero on merkittävä, koskee kysymystä siitä, pitäisikö valtion tällä hetkellä säästää vai elvyttää. Jopa 29 % naisista ei halua ottaa kantaa väitteeseen, kun miesten vastaava luku on vain 7 %.

ARVOT

Kumpikaan kieliryhmistä ei usko, että pitkäaikaistyöttömät ovat itse syyllisiä tilanteeseensa, ja molemmat ovat samaa mieltä väitteestä, jonka mukaan varakkailla ihmisillä on vaikeuksia ymmärtää köyhien tilannetta (noin 40 %). Nämä havainnot ovat yhdenmukaisia tulosten kanssa, jotka Anu Kantola ja Hanna Kuusela esittivät huomiota herättäneessä kirjassaan *Huipputulokset – Suomen rikkain promille* (2019), vauraimmat ihmiset nimittäin osoittavat empatian ja myötäelämisen taidon puutetta yhteiskunnan heikossa asemassa oleviin. Empatiakuilua kokevat tämän tuoreen tutkimuksen mukaan voimakkaimmin pitkäaikaistyöttömät tai lomautetut.

Yksi pohdinta, jonka kysely herättää, on se, että suomenruotsalaiset vaikuttavan olevan ”oikeammalla”,

kun on kyse yritysten tukemisesta ja toiveesta panostaa keinoihin, jotka tuottavat suurempia nettotuloja, mutta liberaalimpia arvojen (kuten maahanmuutto ja tasa-arvo) suhteen. Tulokset osoittavat kuitenkin myös, että tämä jako ei ole missään nimessä yksiselitteinen.

Molemmissa kieliryhmissä tuetaan voimakkaasti näkemystä, että naisilla on yhtä hyvät mahdollisuudet edetä työelämässä kuin miehillä: 40–47 % on täysin tai melkein täysin samaa mieltä väitteen kanssa. On kuitenkin syytä huomauttaa, että naiset ovat paljon suuremmissa määrin täysin tai osittain eri mieltä väitteen kanssa. Tämä perustuu todennäköisesti henkilökohdaisiin kokemuksiin ja pettymyksiin. Miehillä on mitä ilmeisemmin vaikeampaa havaita esteitä, jotka edelleen jatkuvasti estävät naisten mahdollisuuksia edetä työelämässä.

ERI SUKUPOLVIEN NÄKÖKULMAT YHTEISKUNNALLISEEN MUUTOKSEEN

On sanottu, että nykypäivän keski-ikäinen sukupolvi on yksi ensimmäisistä pitkään aikaan, jolla on syytä olla

huolissaan siitä, että heidän tilanteensa ja sosiaalinen asemansa ovat vaarassa muotoutua edellistä sukupolvea huonommiksi. Roger Eatwell ja Matthew Goodwin mainitsevat pelon suhteellisen elintason heikkenemisestä yhtenä syynä siihen, miksi populistiset liikkeet vetoavat ihmisiin, sen ohella, että koetaan nostalgista kaipuuta elämäntapaan, jonka arvojen uskotaan häviävän. (National Populism. The Revolt Against Liberal Democracy - 2018)

Ruotsinkielisten mukaan nykypäivän sukupolvella on paremmat koulutusmahdollisuudet (82 %), paremmat mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen (69%) ja paremmat mahdollisuudet saavuttaa menestystä elämässä lähtökohdista riippumatta (61%). Toisaalta yhteiskunnan turvallisuuden nähdään heikentyneen, samoin ovat heikentyneet odotukset turvallisesta elämästä eläkeläisenä sekä odotukset mahdolliseen turvattuun työsuhteeseen ja tuloihin. Tässä ero nuorimpien ja vanhimpien vastaajien välillä on huomattava: nuoremmat näkevät tummempia pilviä sen mahdollisuuden yllä, että heillä olisi taloudellisesti turvattu ja turvallinen eläkeläiselämä. Suurin heikkeneminen näkyy kuitenkin, kun kyseessä on mah-

dollisuus puhtaaseen elinympäristöön ja luontoon.

Suuntauksat ovat samankaltaisia suomenkielisillä vastaajilla, mutta prosenttiero ei ole yhtä suuria. Toisaalta on selvää, että pitkäaikaistyöttömät ja lomautetut ovat suhtautuvat pessimistisesti sekä näkymiin saada turvatut tulot sekä työelämässä sekä eläkkeensaajana.

Nuoremmat sukupolvet ovat vanhempia valmiimpia kannattamaan energia- ja ympäristöverojen sekä auto- ja polttoaineverojen korotuksia, mikä osoittaa vahvaa vastuuta ympäristöstä. Nuorempien ikäluokkien näkemykset talouspolitiikasta näyttävät kuitenkin eriytyvän: alle 35-vuotiaiden ryhmässä on sekä suurin osa ihmisistä, jotka haluavat valtion elvyttävän alentamalla veroja, että suurin osa ihmisistä, jotka haluavat valtion elvyttävän lisäämällä julkisia menoja. Sitä, onko tämä osoitus yhteiskunnan voimakkaamasta polarisaatiosta, josta monet ovat huolissaan, on vaikea arvioida. On kuitenkin selvää, että keskustelu siitä pitäisikö poliitikkojen painaa kaasua vai jarrua tulee jatkumaan.

ENEMMÄN AIKAA ITSENSÄ TO-TEUTTAMISEEN VAI SOLIDAARI-SUUTEEN?

Jos työviikkoa lyhennettäisiin 10 tunnilla tulevaisuudessa, ruotsinkieliset viettäisivät tämän ajan perheen ja ystävien kanssa, kun taas suomenkieliset priorisoisivat enemmän vapaa-ajan toimintaa ja harrastuksia. Tuloksen mahdollinen tulkinta voisi olla, että ruotsinkieliset arvostavat sosiaalisia suhteita enemmän kuin suomenkieliset. Vastausten perusteella on kuitenkin vaikea tehdä selkeää johtopäätöstä. Molemmat vaihtoehdot voidaan tulkita ilmaisuksi sosiaalisen vuorovaikutuksen tarpeestamme sen mukaan, millaista vapaa-ajan toimintaa harrastetaan ja millainen rooli vuorovaikutuksella muiden kanssa on näissä toiminnoissa ja harrastuksissa. Tulevaisuutta ajatellen kannattaa huomata se, että nuorin ikäluokka asettaisi etusijan harrastuksille ja vapaa-ajan toiminnalle (84 %).

Olisi ollut mielenkiintoista, jos kysyttäessä mihin sijoitaisi lisääntyneen vapaa-ajan, olisi ollut erillinen vastausvaihtoehto yhdistystoiminnalle, seurakuntatoiminnalle ja muulle

osallistumiselle kolmannella sektorilla. Nyt jää epäselväksi, ovatko vastaajat tulkinneet nämä ”vapaa-ajan aktiviteiteiksi” vai eivät. Suomenruotsalaisilla on perinteisesti katsottu olevan vahva sosiaalinen pääoma, etenkin vahvan yhdistystoiminnan kautta. Jos suunniteltu sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus toteutuu, kuntien vastuualueita ja resursseja karsitaan, mikä voi tehdä kolmannesta sektorista entistä tärkeemmän paikallisyhteisössä. Samaan aikaan monet yhdistykset kamppailevat nykyään sen kanssa, että on vaikeaa rekrytoida ihmisiä luottamustehtäviin ja erityisesti pitkäaikaiseen sitoutumiseen.

Tämä tulkitaan yleensä seurauksena yhteiskunnan yksilökeskeisyyden lisääntymisestä, mutta se tulisi nähdä myös seurauksena siitä, että monia keski-ikäisiä vanhempia repivät odotukset ja vaatimukset sekä työelämässä että perheessä. Jos nuoremmat eläkeläiset eivät olisi valmiita panostamaan yhdistystoimintaan ja seurakuntaelämään, monet kolmannen sektorin toiminnot kuivuisivat kokonaan. Tulevaisuuden kannalta pidän äärimmäisen tärkeänä, että kolmas sektori tarjoaa ihmisille mahdollisuuksia osallistua lähialueen hyvinvointiin diakonian sekä ekologisten ja kulttuuristen

panostusten kautta.

Elävän kansalaisyhteiskunnan ja yhteiskuntaluottamuksen välillä on myös yhteys. Yhteiskunnallinen solidaarisuus ja luottamus yhteiskunnan kantaviin instituutioihin ovat edellytys sille, että kansalaiset tuntevat olevansa mukana yhteiskunnassa ja että he ovat valmiita veroja maksamalla ja demokraattisiin vaaleihin osallistumalla antamaan panoksensa yhteiseen hyvään ja olemaan solidaarisia yhteiskunnassa heikossa asemassa olevia ryhmiä ja yksilöitä kohtaan.

Kirjoittaja on professori (Åbo Akademi) sekä entinen piispa.

ERIKA EHRNROOTH:

**Ei mikään miellyttävä asetelma työllisyysasteen
nostamiseen ja kilpailukyvyn parantamiseen**

Ajatushautomo Agendan vuoden 2020 lopussa tilaaman työtä, taloutta ja yhteiskunnallista muutosta käsittelevän kansalaiskyselyn vastauksista on mielenkiintoista havaita, etteivät vastaajat kieliryhmästä riippumatta pidä omaa talouttaan tai toimeentuloaan erityisen uhattuna pandemian vuoksi. Toisaalta enemmän huolta kanna- taan läheisistä ja vielä enemmän koko vä- estöstä. Verrattuna tilanteeseen toukokuus- sa 2020, jolloin koronapandemia oli vielä melko uusi, abdistus on laantunut oman, läheisten ja suomalaisten taloudellisen ti- lanteen näköalan suhteen.

Ei arvan yllättäen nuoremmat vastaajat ovat vanhempia vastaajia huolestuneem- pia omasta taloudestaan, samoin kuin yrit- täjät, työttömät ja lomautetut ovat muita huolestuneempia taloudellisesta tulevai- suudestaan. Huoli omasta henkilökohtai- sesta taloudesta näkyy selvemmin suomen- kielisen viiteryhmän nuorempien jäsenten keskuudessa, ja tämä johtuu luultavasti siitä, että palveluala, joka on nuorten työl- lisyyden kannalta tärkein toimiala, kärsii edelleen. Kaiken kaikkiaan koronavirüs- yhdessä irtisanomisten ja yhteiskunnan sul- kemisen kanssa on johtanut alasta riippu- matta puutteeseen soveltuvista lähtötason työpaikoista, mikä puolestaan on johtanut

nuorten työttömyysasteen kasvuun melkein kokonaan koulutuksesta riippumatta.

HUOLTA TYÖSTÄ JA TINKIMÄTÖN- TÄ UUSIEN TÖIDEN ETSINTÄÄ

Vallitsevaa korkeaa työttömyyttä vas- ten on melko yllättävää, että niin harvat pelkäävät työpaikkansa menettämis- tä: jopa 70 % vastaa päinvastoin, että he eivät ole huolissaan työpaikkansa menettämisestä. Suurin huoli työttö- mäksi työnhakijaksi joutumisesta on niillä, jotka ansaitsevat alle 40 000 euroa vuodessa. Työttömyyslukujen noususta huolimatta työmarkkinoilla menee kirjoitushetkellä suhteellisen hyvin, eikä viime vuonna massiivisiin irtisanomisiin johtanutta paniikkia voida nähdä. Vuoden vaihteesta lähtien yhteistyöneuvottelujen poikkeukselli- set järjestelyt eivät ole enää voimassa. Yrityksille myönnetty kustannustuki näyttää täyttäneen tarkoituksensa ja on edistänyt työpaikkojen säilyttämistä ja luonut mielenrauhaa. Suurin osa vastaajista katsoo, että on hyvä, että valtio tukee yrityksiä taloudellisesti käynnissä olevan koronavirüs- aikana.

Tilanteen ytimessä, kuten tutki- muksestakin käy ilmi, ovat työvoiman

kohtaanto-ongelmat, joita meillä oli jo ennen koronavirüs-ä. Työttömyysaste on kasvamassa, mutta samalla ilmoi- tamme avoimista työpaikoista: esimer- kiksi markkinoijia ja HR-assistentteja on työnhakijoiden joukossa paljon, kun taas ammattitaitoisista hoitajista ja kirjanpitäjistä on pulaa. Äidinkielestä riippumatta vastaajat sanovat työttö- mäksi joutuessaan olevansa valmiita jatkamaan opintojaan ja vastaanotta- maan myös työpaikkoja, jotka eivät vastaa nykyistä koulutusta. He eivät kuitenkaan ole halukkaita laskemaan palkkatasojaan merkittävästi. Mietin, kuinka vastuullisen työnantajan, jolla on avoin osaamiseen ja kokemukseen liittyvä palkkapolitiikka, pitäisi käsi- tellä korkeita palkkavaatimuksia lisä- kouluteuilta työttömiltä, joilla ei ole asianmukaista työkokemusta? Kolmen lapsen äitinä ymmärrän tietysti halut- tomuuden laskea palkkaa ja joutua siten mahdollisesti alentamaan elintasoaan. Niin kauan kuin järjestelmä antaa mah- dollisuuden elää menetettyyn korkeaan palkkatasoon kytköksissä olevilla työt- tömyysetuuksilla, niin voi tietysti teh- dä, mutta kysymys on, hyödyttääkö tämä järjestelmä meitä suomalaisia lainkaan pitkällä aikavälillä? Kokemus-

teni työttömänä työnhakijana pohjalta en ole missään nimessä sellaista talou- dellista turvaverkkoa vastaan, joka tar- joaa turvallisuutta lähitulevaisuuteen, mutta mielestäni kausi on liian pitkä ja koen, että nykyinen työllisyyspoli- tiikka ei kannusta eikä auta työttömiä todella pääsemään takaisin satulaan ja hakeutumaan uuteen työpaikkaan mahdollisimman nopeasti.

Eilakaislassa tapaamme työnhä- kijoita päivittäin ja näemme selkeän edun siinä, että irtisanotulle tarjotaan heti tukea tunteidensa käsittelyyn ja sen jälkeen valmennusta ja apua uusien uramahdollisuuksien etsimisessä. Jos tällaista kannustavaa tukea tarjottai- siin käänteisesti progressiivisen työt- tömyysetuuden yhteydessä, uskon, että näkisimme laskevia työttömyys- lukuja. Tällä hetkellä työttömyysjaksot pitenevät esimerkiksi korkeakoulutut- kinnon suorittaneiden keskuudessa, mikä estää työttömyysasteen laskua. Samaan aikaan pitkittynyt työttömyys vaikeuttaa työllistymistä ja rasittaa usein mielenterveyttä. Huolimatta eduista, joita työnhakijoille tarjottava uudistettu ja paremmin tukeva valmen- nus toisi, kansalliset ja kansainväliset yritykset on motivoitava investoimaan

Suomeen, koska jos työpaikkoja ei ole, ei auta, vaikka olisi innostuneita ja hyvin valmennettuja työnhakijoita.

Tutkimuksen mukaan vastaajat suhtautuisivat työnhakijana myönteisesti etätöön vastaanottamiseen. Tämä myönteisyys on varmasti lisääntynyt ja kasvaa edelleen digiloikan myötä, jonka kaikki organisaatiot ovat joutuneet tekemään nopeasti. Etätöskentely on yleistymässä, mikä puolestaan johtaa joustavampiin työmarkkinoihin, joilla on laajemmat, jopa kansainväliset rekrytointialueet, mikä mielestäni edellyttää muutosta palkka- ja työaikoihin koskeviin vaatimuksiin. Vastaajat voisivat kuvitella siirtyvänsä toiseen paikkakunnalle etsimään uutta työpaikkaa, mutta haluttomuus tehdä niin näkyy selvästi ikäryhmässä 35–54, puhumattakaan 55–63-vuotiaista, mikä selittyy todennäköisesti sillä, että sen ikäisillä on usein koululaisia perheessä ja asuntolaina tai vakiintuneita sosiaalisia verkostoja ja lastenlapsia kotipaikkakunnalla.

KILPAILUKYKY JA ELINIKÄINEN OPPIMINEN

Yleensä kaikki ovat muutoksen puolesta, mutta kun kysytään, kuka itse

haluaa muuttua, kädet yleensä putoavat nopeasti takaisin syliin. Kyselyssä kysyttiin halukkuudesta vähentää työaika ja pienentää tuloja vastaavassa määrin, ja vastauksissa näkyi sama ilmiö. Halutaan lyhyempi työaika, mutta korvaus, joka on sidottu korkeampaan työpanokseen. Toisin sanoen halutaan muutos, mutta ei haluta itse muuttaa asioita, jotta työnantajalla olisi edellytykset lyhentää työviikkoa tai jakaa työtä useammalle työntekijälle.

Äidinkielestä riippumatta puolet suomalaisista kannattaa ajatusta työviikon lyhentämisestä. Vastaajat myös odottavat, että työviikko lyhenee pitkällä aikavälillä. Toisaalta on haluttomuutta lyhentää omaa työviikkoa tulotason laskun kustannuksella. Ruotsinkieliset ikäryhmässä 35–44 ja suomenkieliset ikäryhmässä 45–54 ovat haluttomimpia lyhentämään työaikaansa vastineeksi palkkojen alenemisesta. Se, että keski-ikäiset ihmiset suhtautuvat varautuneesti palkan laskemiseen, voidaan selittää osittain sillä, että tässä iässä on usein vielä kotona asuvia lapsia, tarve suurempaan asuinpinta-alaan ja enemmän kuluja verrattuna aikaisempiin tai myöhem-

piin vaiheisiin elämästä.

Se, että ihmiset eivät ole merkittävästi kiinnostuneempia työaikojen ja palkkojen vähentämisestä, vaikka se johtaisi suurempaan määrään työpaikkoja on työllisyyspolitiikan kannalta mielenkiintoista ja valitettavasti ei lainkaan kannustavaa yritysjohtajille ja yrittäjille. Tutkimuksen mukaan hädintuskin puolet vastaajista on valmiita työskentelemään enemmän samaa palkkaa vastaan, mikä on käytännössä se, mitä havaittiin puretun kilpailukykykysymysten (KiKy) kohdalla. Valitettavasti Suomen kilpailukyky on kuitenkin jäljessä muihin Pohjoismaihin verrattuna.

Ruotsinkieliset vastaajat suhtautuvat paikallisiin sopimuksiin hieman suomenkielisiä myönteisemmin. Tämä voi olla vinouma, joka johtuu Pohjanmaalla asuvien korkeakoulutettujen yliedustuksesta vastaajajoukossa ja verrokkiryhmän paremmasta demografiasta edustavuudesta. Ei ole yllättävää, että yrittäjät kannattavat paikallisia sopimuksia. Samanaikaisesti tämä ryhmä kannattaa eniten lyhennettyä työaika pienennetyllä korvauksella. Vastauksista voidaan osoittaa, että miehet kannattavat paikallisia sopi-

muksia enemmän kuin naiset, samoin kuin ikäryhmä 35–44 kannattaa niitä muita enemmän. Tulkitsen, että tämä ikäryhmä kokee olevansa riittävän osaava ja kykenevä neuvottelemaan itse, ja suhtautuu mahdollisesti itsevarmasti siihen, että onnistuu neuvottelemaan itselleen nykyistä parempia sopimuksia.

Kun kysytään, mitä tekisi sillä ylimääräisellä ajalla, jonka saisi käyttöönsä, jos työviikkoa lyhennettäisiin kymmenellä tunnilla, yli 65-vuotiaat vastasivat muita ikäryhmiä useammin ottavansa vastaan lisätöitä tai koulutautuvansa lisää. 55–65-vuotiaat matkustaisivat, kun taas alle 35-vuotiaat investoisivat harrastuksiin ja vapaa-aikaan. Ikäryhmät, joilla todennäköisesti on lapsia (35–44 ja 45–54) halusivat luonnollisesti sijoittaa aikansa perheeseen, ystäviin, harrastuksiin ja vapaa-aikaan. Minusta on kiehtovaa, että vain yli 65-vuotiaat investoivat lisäkouluttautumiseen! Samaan aikaan vain he, joilla on alhaisimmat vuotuiset tulot, vanhimmat ikäryhmät sekä yrittäjät vastaavat, että hankkisivat sivutoimen. Minusta on huolestuttavaa, että keski-ikäiset vastaajat eivät koe suurempaa tarvetta itsensä ke-

hittämiseen ja lisääntyvään osaamiseen joko lisäkoulutuksen tai sivutoimen tarjoaman kokemuksen kautta. Minusta se vaikuttaa lyhytjänteiseltä valinnalta ja toivottavasti uusi vapaa-aika kuitenkin jaettaisiin perheen ja itsensä kehittämisen kesken! Suomenkielisellä puolella pystyttiin kuitenkin havaitsemaan, että sekä alle 35-vuotiaat että keski-ikäiset kouluttautuisivat jossain määrin lisää, kun taas yli 70 000 euroa vuodessa ansaitsevat keskittyisivät enemmän sivutoimiin.

Molempien kieliryhmien vastauksista voidaan nähdä, että vastaajat kokevat aiempiin sukupolviin verrattuna elävänsä yhteiskunnassa, jossa kaikille annetaan hyvät mahdollisuudet menestyä. Ajattelen, että he viittaavat esimerkiksi maksuttomaan ja hyvään koulutukseen, kattavaan terveydenhuoltoon ja niin edelleen. Kyselytutkimuksen mukaan meillä on paremmat mahdollisuudet toteuttaa itseämme kuin aiemmilla sukupolvilla. Tätä taustaa vasten minusta on sääli, jos ihmiset eivät ymmärtäisi tarttua mahdollisuuteen jatkokouluttautua ja kehittää itseään, jos uutta ylimääräistä vapaa-aikaa annettaisiin. Se on erityisen surullista, koska vastauksista käy ilmi, että vastaajat olettavat lyhyempiin

työviikkoihin siirtymisen lisäksi omalla sukupolvella olevan edessä nykyistä heikompi eläketaso, asia johon on jossain määrin mahdollista itse vaikuttaa.

Kirjoittaja on henkilöstö- ja rekrytointiyritys Eilakaislan toimitusjohtaja. Esitetyt näkemykset ja näkökulmat ovat kirjoittajan omia.

JOACHIM THIBBLIN:

Tarvitsemme kulttuuria päästäksemme koronasta yli

Kulttuurin mittaaminen on vaarallista, koska kulttuuri ei ole taloudellisesti ohjattavaa. Yli 40 vuotta sitten, vuonna 1979, Vivica Bandler ja Jörn Donner istuivat TV-sohval-la ja puhuivat siitä, miltä kulttuuri näyttäisi vuonna 2000. Jo tuolloin Bandler sanoi, että ainoa asia, johon tulevaisuudessa kannattaa sijoittaa, on kulttuuri.

Teatterinjohtajana olen samaa mieltä: Kulttuuri vahvistaa empatiaa ja luovaa ajattelua.

Kulttuuri luo myös hyvinvointia ja hyvinvoiva ihminen on tuottelias, oppii kommunikoimaan muiden kanssa ja kehittyy paremmaksi ihmiseksi.

Ajatushautomo Agendan veroja ja työllisyyttä koskevasta kyselystä käy ilmi, että suomenruotsalaiset suhtautuvat vuoteen 2015 verrattuna myönteisemmin elvyttämiseen julkisten menojen lisäämisen avulla. Olen siitä tyytyväinen, koska suurin osa teatterin rahoituksesta tulee verovaroista.

Koronakriisin osalta katson, että valtio on kantanut vastuunsa maksamalla koronatukia. Kun nyt näemme kriisin olevan pitkäaikainen, havaitaan myös ongelmat: Monet ovat jääneet ilman tukea ja alan suurimmat häviäjät ovat

tässä vaiheessa yksittäisiä taiteilijoita. Se, että koko kulttuuriala on myllerryksessä ja monet ovat työttömiä korostaa myös sitä, että kulttuuriala työllistää todella suuren määrä ihmisiä. Svenska Teaternille ylimääräinen koronatuki on merkinnyt sitä, että olemme pystyneet pitämään teatterin elossa. Epävarmuus on kuitenkin vaikeuttanut strategista työskentelyä: työ esitystä varten alkaa useita vuosia ennen ensi-iltaa. Olen myös huolissani koronan jälkeisestä ajasta, olemmeko silloin ensimmäiset, jotka kokevat leikkaukset? Kirjoitushetkellä tiedän, että suunnitelmassa on suuria leikkauksia toimialallemme tulevina vuosina. Olen erityisen huolissani siitä, miten rahapelituottojen kanssa etenee, kun Veikkauksella menee huonosti. Nykyistä hallitusta on kiitettävä korjaavien varojen ottamisesta valtion budjetista viime vuonna, kun rahapelituottoja ei ollut käytettävissä. Nyt tarvitaan arvo-pohjaista priorisointia tulevia päätöksiä tehtäessä. Kulttuurialan meneillään oleva purkaminen on kaikkien asia ja se on otettava vakavasti.

Yhtenä haasteena on, että esittävän taiteen tuki on ollut samalla tasolla jo yli kymmenen vuoden ajan, vaikka viime vuonna saimme tilapäisen korotuksen.

Samalla alan palkat ovat nousseet, joten tilanne on kestävä. Lisäleikkaukset olisivat katastrofaalisia, mutta Agendan tutkimus osoittaa, että ihmiset ovat valmiita investoimaan kulttuuriin, mikä on myönteistä.

Meillä on Suomessa rikas, kaikkien ulottuvilla oleva kulttuuritarjonta, mutta kulttuuria pidetään myös kermana kakun päällä, pienenä lisänä, jonain, josta on helppo leikata. Tätä retoriikkaa käyttävät usein kulttuuria alas ajavat poliitikot. He eivät ehkä ymmärrä kulttuurin vaikutusta omaan elämäänsä, eikä kaikkien tarvitse olla kiinnostuneita kulttuurista. Toisaalta jokaisen tulisi ymmärtää taiteen ja kulttuurin syvempi merkitys yksilölle.

Toivon, että tämä pandemia auttaa oivaltamaan, ettei yhteiskunta voi selviytyä ilman kulttuuria. Et tiedä mitä sinulla on, ennen kuin kaipaat sitä. Siksi olen iloinen siitä, että julkisen sektorin rahoituksen lisäämiseen suhtaudutaan myönteisesti.

PIDÄMME KULTTUURIA ITSESTÄÄNSELVYYTENÄ, MUTTA SITÄ PITÄÄ MYÖS RAHOITTAA
Kulttuurin saatavuudessa Suomessa on paradoksi: olemme tottuneet siihen

koko ajan ympärillämme emmekä ajattele, että meidän pitäisi maksaa siitä. Näemme tämän kyselyn kysymyksessä, jossa kysyttiin vastaajilta, mihin he haluavat rahojen menevän, jos heidän kunnallisveroaan korotettaisiin. Vain kymmenen prosenttia ruotsinkielisistä ja yhdeksän prosenttia suomenkielisistä laittaisi enemmän rahaa kulttuuri- ja kirjastopalveluihin.

Tämä ei ole yllättävää, kulttuuri on usein matalalla vastaavissa listauksissa. Kulttuuri ei ole itsestään selvää, samalla kun pidämme sitä itsestäänselvytenä: emme pärjää ilman kirjoja, virsiä, taiteilijoita tai kirjailijoita. Koska kulttuuri läpäisee kaiken yhteiskunnassa, emme ajattele sitä samalla tavalla kuin koulutusta tai terveydenhuoltoa. Lisäksi kulttuuri on usein sekä helposti saatavilla että kuluttajalle ilmaista, joten ei ehkä tule ajatelleeksi, että se maksaa rahaa.

Meidän on puhuttava tästä, kulttuurin näkymättömyydestä. Yksi ongelma on, että uutismedioiden kulttuuritoimituksia leikataan, mikä puolestaan johtaa asiantuntijoiden ja kulttuurikriitikoiden puutteeseen. Emme alan sisällä myöskään ole olleet kovinkaan hyviä edunvalvonnassa, vaikka tilanne on parantunut viimeisten kolmen vuoden

aikana. Suomalainen kulttuuriväki on olleet hyvin jakautunutta, joten jokainen on ollut kaivautuneena omaan poteroonsa ja ajatellut vain omaa kenttäänsä. Rakenteellisilla ongelmilla, kuten kulttuurialan puutteella johtajuusosaamisesta, on myös merkitystä tässä.

Suomi on yksi johtavista teatterimaailmaista maailmassa, meillä on hyvin paljon teattereita Suomessa. TINFOR (esittävän taiteen kentän asiantuntijaorganisaatio) raportissa vuodelta 2019 mukaan silloin esitettiin yli 16 000 esitystä, jotka saavuttivat yhteensä yli 2,9 miljoonan ihmisen yleisön.

Kulttuuri on perusta koulutusideaalille: Kuvittele maailma ilman laulua, musiikkia, kuvataidetta. Tämän olemme todella kokeneet nyt koronan aikana. Digitaalinen täydentää, mutta se ei koskaan korvaa ihmisen kohtaamista tai luonnollista kokemusta. Keskustelemme ja ilmaisemme itseämme tapaamisessa keskenämme. Tätä olemme tehneet kaikkina aikoina, siitä asti, kun istuimme tulen ympärillä ja jaoimme tarinoitamme.

Kulttuuri on myös koulutuskysymys: kun opit jo lapsena ymmärtämään ja kuluttamaan kulttuuria ja oppimaan käsitteitä, olet myös avoimempi kulttuurikokemuksille aikuisena. Siksi draa-

man ja musiikin opetus kouluissa on niin tärkeää, jotta saa omat välineet siihen. Draamaopetus vahvistaa viestintätaitoja. Digitaalinen ei korvaa luonnollista kohtaamista, koska fyysiset kulttuuri- ja taidekokemukset vahvistavat yksilöä monin tavoin. Vivica Bandler sanoi aikanaan, että voit olla aktiivinen tai passiivinen kulttuurissa: joko niin, että tuotat itse kulttuuria tai sitten nautit siitä, mitä muut ovat tuottaneet.

On lisättävä, että taide ja kulttuuri ovat myös kaiken innovaation perusta. Kokemusten ja vastakkainasettelun avulla ratkaisemme ongelmamme, ja kulttuurin kautta opimme ajattelemaan luovasti.

TEATTERIA RUOTSIKSI MYÖS SUOMENKIELISILLE

Suurimmassa osassa kysymyksiä Agendan kyselyn suomen- ja ruotsinkieliset vastaajat näyttävät ajattelevan samalla tavalla. Kun on kysymys kulutuksesta ja ylimääräisen ajan käytöstä, voimme nähdä pieniä eroja. Kun suomenkieliset vaikuttavat arvostavan halvempia tuotteita ja palveluita, ruotsinkieliset äänestävät korkeamman nettotulon puolesta. Voidaan kysyä, keräävätkö suomenruotsalaiset enemmän rahaa säilöön vai onko

kyse taloudellisen liikkumisvapauden ylläpitämisestä?

Jos katsotaan ruotsinkielistä Suomea, tiedämme, että suomenruotsalaiset investoivat paljon teatteriin, eivätkä yleensä pihistele kulttuurin suhteen. Siitä huolimatta ei ole olemassa selkeitä mittareita sille, onko teatterissa kävijä ruotsin- vai suomenkielinen.

Toisaalta kiinnostus ruotsinkieliseen teatteriin on Suomessa suuri, mutta valitettavasti olemme hieman liian suojelevia oman kulttuurimme suhteen, emmekä (vieläkään!) näe suomenkielisiä luonnollisena kohderyhmänä. Meidän pitäisi rohkeasti lisätä kiinnostusta ruotsinkieliseen teatteriin Suomeen. Siinä, että vähemmistössä on protektionismia, ei ole mitään uutta, pelkäämme menettävämme sitä mitä meillä on. Katson, että teatteriala on itse luonut nämä esteet pelätessään kielensä, asemansa ja kulttuurinsa menettämistä.

Samaan aikaan ruotsinkielinen kulttuurikenttä on paljon kapeampi: valikoimamme on pienempi kuin suomenkielisen. Rajoitettu teatterivalikoima on myös muokannut meitä teatterin kuluttajina, sekä hyvässä, että pahassa. Siksi meidän on löydettävä perustelut sille, miksi suomenkielisten tulisi etsiä

tyä ruotsinkieliseen kulttuuripöytäan. Jotta voisimme ilmestyä suomenkielisten tutkalle, meidän pitäisi olla näkyvämpiä, kutsuvampia ja yleisesti kertoa olemassaolostamme. Esimerkiksi teatteriesitysten tekstitys on vain yksi tapa tehdä tämä. Perusongelma on kriittisen massan puute ruotsiksi: Teatterivalikoima ruotsiksi Suomessa on huomattavasti pienempi kuin suomenkielinen valikoima. Meillä ei ole samaa saavutettavuutta kuin suomen kielellä: pidemmät fyysiset etäisyydet, rajallisempi tarjonta. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ihmiset menevät tilanteen niin salliessa Ruotsiin teatteriin.

Tutkimus osoittaa myös, että ruotsinkieliset ovat olleet alttiimpia kuluttamaan vähemmän ja säästämään tavallista enemmän. Huomasin jo vuosinani Espoon kaupunginteatterin johtajana, että on erilaista pyörittää teatteria suomeksi ja ruotsiksi: Ruotsiksi sinulla ei yksinkertaisesti ole samaa perustaa, mikä vaikuttaa myös siihen, mitä tehdään ja miten se tehdään. Ruotsiksi esittäminen on myös kalliimpaa, koska tuotantojen elinaika on yleensä lyhyempi pienemmän yleisöpohjan vuoksi.

Kun koronakriisi on ohi, uskon että ihmisillä on halu myönteisellä tavalla

paeta todellisuutta. Meillä ei kuitenkaan ole aavistustakaan siitä, miten pandemia on vaikuttanut yleisöön. Teatteri ei ole vain esitys: kyseessä on koko ilta, seurustelua, sosiaalista kontaktia. Teatteri on yhteiskunnan peili, ja sen tehtävänä on tuoda esiin muun muassa haavoittuvien tarinoita. Tehtävämme on herättää kysymyksiä ja lisätä ymmärrystä ihmisyydestä. Yhteiskunnallisen kritiikin ei tarvitse aina olla otsa rypyssä tekemistä: Viihdyttävä näytelmä voi myös tuoda esiin yhteiskunnallisia kysymyksiä ja olla vaikuttava kokemus. Suuri yhteistyöhankeemme DUV-teatterin kanssa ”I det stora landskapet” oli tästä hyvä esimerkki.

Kirjoittaja on teatterinjohtaja Helsingin Svenska Teaternissa.

ARMI MURTO:
Tulevaisuuden työelämä on
kestävä ja joustava

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen mukaan joka kolmas työtehtävä katoaa ja loput tehtävistä muuttuvat merkittävästi ennen vuotta 2030. Tämä edellyttää sitä, että olemme kaikki valmiita muutoksiin ja avoimia uusille tavoille tehdä töitä, uudenlaisten työtehtävien boitamiselle ja kokonaan uusille ammanteille. Muutoksen tuulet ovat puhaltaneet pitkään, mutta viime vuoden aikana tuulen voimakkuus on lisääntynyt koronapandemian myötä.

Ajatushautomo Agendan kyselyn tulokset ovat pohdinnan arvoisia työelämän kehityksen näkökulmasta. Havaitsemme muun muassa sen, että on olemassa kiinnostusta, tahtoa ja ymmärrystä sille, että työelämä ja työmarkkinat eivät tulevaisuudessa ole samanlaisia. Valitettavasti tulokset osoittivat myös sen, että monet ovat huolissaan töiden ja työpaikkojen tulevaisuudesta Suomessa. Meidän on luotettava siihen, että toivoo on olemassa ja että yhdessä selviämme pandemian läpi. Toivottavasti tämä ajanjakso muodostuu katalysaattoriksi joustavammalle työelämälle kestävien muutosten kautta.

UUDEN TYÖELÄMÄN TODELLISUUS
- TYÖ JOKA EI OLE SIDOTTU AI-
KAAN TAI PAKKAAN

Jo ennen pandemiaa sanottiin, että työelämä muuttuu jatkuvasti. Kuka olisi voinut arvata kymmenen vuotta sitten, että jonain päivänä tulee olemaan ammatteja kuten influensseri tai yhteisömanageri, kaksi työnimikettä, jotka syntyivät sosiaalisen median kanssa. Toisin sanoen maailma, jossa elämme, muuttuu ja ”vanhat hyvät ajat”, jolloin työntekijät palkittiin kultakellolla kiitoksena 40 vuoden urasta samassa yrityksessä, alkavat olla yhtä paljon historiaa kuin c-kasetit. Muutoksen yhteydessä voisimme siirtää historiaan myös muita työpaikan ilmiöitä: hierarkkisen ja jäykän johtajuuden, mikrojohtamisen sekä empatian tai ymmärryksen puutteen yksilön tarpeista. Loppujen lopuksi olemme sama yksilö riippumatta siitä, olemmeko töissä vai kotona.

Tutkimuksen tulokset olivat mielenkiintoisia, sillä ne tutkivat eri sukupolvien näkemyksiä omista ja muiden mahdollisuuksista. Moni vastaajista, iästä riippumatta, oli samaa mieltä väitteestä, jonka mukaan heillä on paremmat mahdollisuudet menestyä ja he voivat toteuttaa itseään paremmin kuin edeltävä sukupolvi. Sama piti paikkaansa myös väitteestä siitä,

että omalla sukupolvella on paremmat mahdollisuudet kouluttaa itseään kuin edellisellä. Tämä on merkki siitä, että olemme panostaneet ja meidän on jatkossakin panostettava tuleviin sukupolviin, joissa on tulevaisuutemme!

Tällä hetkellä mielenkiintoisimmat sukupolvet ovat Y-sukupolvi (s. 1981–1996) ja Z-sukupolvi (s. 1997–2021). Milleniaalit, eli Y-sukupolvi, haluavat kokea merkityksen tunnetta ja olonsa arvostetuksi töissä. Heille nämä piirteet ovat tärkeämpiä kuin se, kuinka paljon palkkaa he saavat. Zoomerit eli Z-sukupolvi eivät halua vain kokea tunnetta, että he itse merkitsevät jotain työnantajalleen. He haluavat myös tehdä jotain, jolla on jotakin merkitystä planeetallamme, jolla elämme, eli jotakin globaalisti ja ekologisesti kestävää. Zoomereilla on verkostoja ympäri maailmaa, eikä heille ole maantieteellisiä rajoja.

Molemmat sukupolvet ovat haluttomia sitoutumaan pitkäaikaisiin työsuopimuksiin, koska he haluavat joustavuutta ja mahdollisuuden kokeilla erilaisia asioita. He työskentelevät rahoittaakseen elämänsä, joka voi sisältää puoli vuotta surffausta ja hyväntekeväisyysprojekteja lämpimässä

maassa sekä toiset puoli vuotta töitä ja ajanviettoa perheen ja ystävien kanssa Suomessa.

Näille sukupolville yrittäjäyys on vahva vaihtoehto. Monet ovat yrittäjiä ja päättävät tällä tavalla itse, kenen kanssa he työskentelevät ja missä määrin. Tavoitteena ei ole välttämättä ansaita enemmän rahaa, vaan elää joustavaa ja omaa identiteettiä ja arvoja vastaavaa elämää. Työnantajien ja työmarkkinaosapuolten tulisi asettaa tärkeimmäksi prioriteetiksi kehittää työympäristöjä ja -ehtoja niin, että meillä on näille sukupolville houkuttelevimmat työpaikat ja työnantajat.

Näille sukupolville ominainen individualismi tarkoittaa myös sitä, että kaikki eivät halua matkustaa aika ajoin eri maiden välillä, vaan ovat valmiita sitoutumaan perinteisiin toistaiseksi voimassa oleviin työsuopimuksiin kuu-kausipalkalla ja työterveyshuollolla. Vaikka he itse ovat sitoutuneet työskentelemään pitkään saman työnantajan palveluksessa, myös he haluavat nähdä uusia tuulia. Agendan kysely osoittaa, että tämä pätee myös muihin sukupolviin: Suuri osa voisi kuvitella työskentelevänsä jonkin sellaisen asian parissa, joka ei vastaa heidän omaa ammattiaan

tai ryhtyvänsä työskentelemään kokonaan etänä. Toisin sanoen työntekijät ovat valmiita ajattelemaan laatikon ulkopuolelta. Nämä uudet ammatit ja uudet tavat tehdä töitä perustuvat ymmärrykseen siitä, että työelämässä on erilaisia tarpeita sekä työntekijöiden että työnantajien keskuudessa. Työnantajalta tämä tulee edellyttämään parempaa johtajuutta ja työntekijältä parempaa itseohjautuvuutta. Kyky johtaa itseään ja muita sekä johtajana, tiimin jäsenenä, että yksintyöskentelijänä on erittäin tärkeää. Tässä vastuu on ensisijaisesti työnantajalla.

JOUSTAVUUS TYÖELÄMÄSSÄ – ONKO TULEVAISUUS JO TÄÄLLÄ?

Mitä on joustavuus työelämässä? Ensimmäisenä monet meistä saattavat ajatella etätöitä ja isoa digiloikkaa, jonka useimmat ihmiset ovat tehneet kuluneen vuoden aikana. Työnantajat ovat mahdollistaneet etätöiden tekemisen heille, joille työtehtävät sallivat työskennellä kotoa. Nämä harppaukset ovat osoittaneet, että voimme muuttaa tapojamme myös erittäin nopeasti. Tämä työ ei kuitenkaan ole vielä valmis. Etätö on korostanut tarvetta entistä parempaan johtajuuteen, johtajuuteen, jonka on kyettävä

selviytymään muutoksista empaattisella ymmärryksellä kokonaisuudesta. Johtajat, jotka teknologian avulla voivat johtaa arjessa ja jotka luottavat työntekijään, vaikka he eivät fyysisesti istuisi samassa paikassa. Meidän on päästävä eroon ajatuksesta, että tärkeintä on työtuntien määrä, kun todellisuudessa lasketaan sitä mitä tuotat tai teet. Voimmeko irrottaa itsemme ajattelutavasta, jonka mukaan kaikkien pitäisi työskennellä kahdeksasta neljään? Voimmeko luottaa toisiimme tuijottamatta toisiamme? Entä jos työmarkkinaosapuolet työskentelisivät enemmän yhdessä kuin toisiaan vastaan näissä asioissa ja loisivat vielä paremmat edellytykset näille asioille?

Voimme muuttaa asioita työelämässä ja ratkaista työmarkkinakysymyksiä nopealla aikataululla, jos haluamme. Teimme sen jo viime keväänä. Työmarkkinaosapuolet keksivät nopeita ratkaisuja ja ns. paketteja covid-19:n iskiessä. Monet meistä haluavat nähdä, että tämä voisi innoittaa tekemään enemmän yhteistyötä tulevaisuudessa. Yhdessä voimme ratkaista tämän vaativan tilanteen, jossa maamme on tällä hetkellä. Emme saa myöskään unohtaa kysymystä siitä, miten voimme tehdä työmarkkinoistamme houkuttelevia tuleville sukupolville. Kyse ei ole vain tehtä-

vien luonteesta, vaan siitä, mitkä puitteet asetamme työlle ja kuinka valmennamme työntekijöitä johtamaan työtään.

Tutkimuksessa kysyttiin myös ajatuksia herättävästi myös lyhyemmistä työpäivistä: eli siitä, että siirtyisimme kahdeksan tunnin työpäivistä kuuden tunnin työpäiviin. Tulokset osoittavat, että noin puolet ajatteli, että lyhyempi työpäivä olisi hyvä idea. On syytä huomata, että naiset pitivät ajatuksesta lyhentää työpäivää miehiä enemmän. Naiset uskoivat myös suuremmassa määrin, että lyhyempi työviikko voisi tulla todeksi tulevaisuudessa. Voisiko tämä olla merkki siitä, että naiset kokevat työskentelevänsä liikaa ja tarvitsisivat enemmän aikaa perheelle, ystäville ja vapaa-ajalle? Vastaus on kyllä. Pohjoismainen tutkimus osoittaa, että naiset tekevät huomattavasti enemmän palkatonta työtä kotona ja pitäessään huolta perheestään. Täten sanoisin, että Agendan tutkimuksen tulokset puhuvat samaa kieltä.

VAPAA-AIKA JA AIKA PERHEEN JA YSTÄVIEN KANSSA – UUSI TYÖELÄMÄ YMMÄRTÄÄ PAREMMIN

Kysyttäessä mihin tätä ylimääräistä vapaa-aikaa käytettäisiin, perhe ja ystävät

sekä harrastukset ja vapaa-aika olivat suosituimpia vaihtoehtoja. Tämä saa minut miettimään, tarvitsevatko naiset enemmän aikaa perheelle, ystäville ja vapaa-ajalle myös sen vuoksi, että he edelleen kantavat suurimman vastuun perheen arjen pyörittämisestä? Työajan lyhentäminen voi lisätä hyvinvointia. Tämä on tärkeä kysymys työmarkkinaosapuolten harkittavaksi. Puhumattakaan siitä, millaisia muutoksia tarvitaan, jotta voidaan parhaalla mahdollisella tavalla tukea naisia, jotka ovat kärsineet myös valtavan paljon koronaviruksesta? Yksinkertainen ratkaisu voisi olla paikalliset sopimukset, mutta kuten näemme tutkimustuloksista, naiset suhtautuvat niihin kriittisemmin kuin miehet. Voisiko tämä johtua siitä, että naiset eivät luota siihen, että työnantajat näkevät heidän tarpeensa paikallisella tasolla, puhumattakaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta työmarkkinapolitiikassa?

Tutkimus osoittaa myös, että yrittäjät suhtautuvat yleisesti erittäin myönteisesti paikallisiin sopimuksiin. Kysymys on tällä hetkellä erittäin ajankohtainen. Mutta kestävämmän ja todella tasa-arvoisen työelämän saavuttamiseksi ei voi sulkea silmiä naisten kriittisemmältä lähestymiseltä paikallisiin sopimuksiin.

Kysymys kuuluu: Voiko lyhyempi työpäivä olla kannattava yhteiskunnalle? Mahdollisesti. On tutkimusta, joka osoittaa, että tuottavuus kasvaa, jos työpäivää lyhennetään kahdeksasta kuuteen tuntiin. Toisaalta koko keskustelulle on ominaista, että se on tärkeä arvokysymys. Olemme myös nähneet paljon analyyseja ja tutkimuksia, joiden mukaan olisi itseasiassa kannattavaa työskennellä enemmän, eikä siitä ole kovinkaan kauaa, kun kilpailukykysopimus oli ajankohtainen keskustelunaihe ja todellisuutta monille.

Jossakin määrin voi olla samaa mieltä siitä, että enemmän työaika tarkoittaa enemmän kilpailukykyä, mutta voimme myös vastustaa sitä perustelemalla hyvinvointinäkökulmalla ja todeta, että liian moni palaa tällä hetkellä loppuun työelämässä tai heillä on haasteita mielenterveytensä kanssa. Nämä ongelmat maksavat yhteiskunnalle uskomattoman monta miljoonaa euroa vuodessa. Voisiko lyhyempi työpäivä mahdollisesti tukea meitä muuttamaan tapaamme tehdä töitä ja sitä, kuinka tehokkaasti käytämme työaikaamme, ja siten vaikuttaa positiivisesti ja olemaan sen vuoksi kannattavaa? Ehkä uusi teknologia voisi mahdollistaa tämän? Tiedämme, että tekoäly muuttaa monia työpaikkoja, myös suuntaan, jos-

sa inhimillisiä ponnisteluja tarvitaan yhä vähemmän. Tarvitaan tietoa ja kokemusta, mutta ei niin montaa tuntia päivässä kuin ennen. Tekoäly pystyy analysoimaan tietoja murto-osassa ihmisellä aiemmin kuluneesta ajasta, tietysti riippuen tehtävästä ja aineistosta.

Se mitä tarvitsemme tulevaisuudessa enemmän, on työelämä, jossa työnantajat ja johtajat ovat rohkeampia, analyyttisempiä sekä ymmärtävät tarpeita ja rajoja entistä paremmin. Me yksilöinä voimme joustaa, jos työnantajat ja työmarkkinat sen meille mahdollistavat. Yhdessä varmistamme, että kestäviä muutoksia tapahtuu.

Kirjoittaja on opiskelijajärjestön SAMOKin toiminnanjohtaja sekä Työelämän kapinalliset kirjan toinen kirjoittaja.

KYSELYN TULOKSET

Näin suomalaiset vastasivat

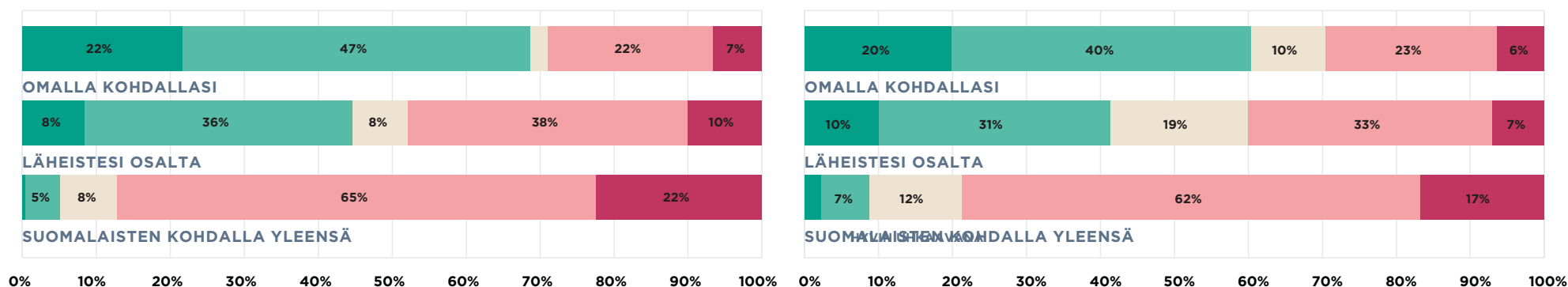
KORONA JA TALOUS

Kuinka uhkaavana pidät koronavirusepidemiaa talouden ja toimeentulon kannalta?

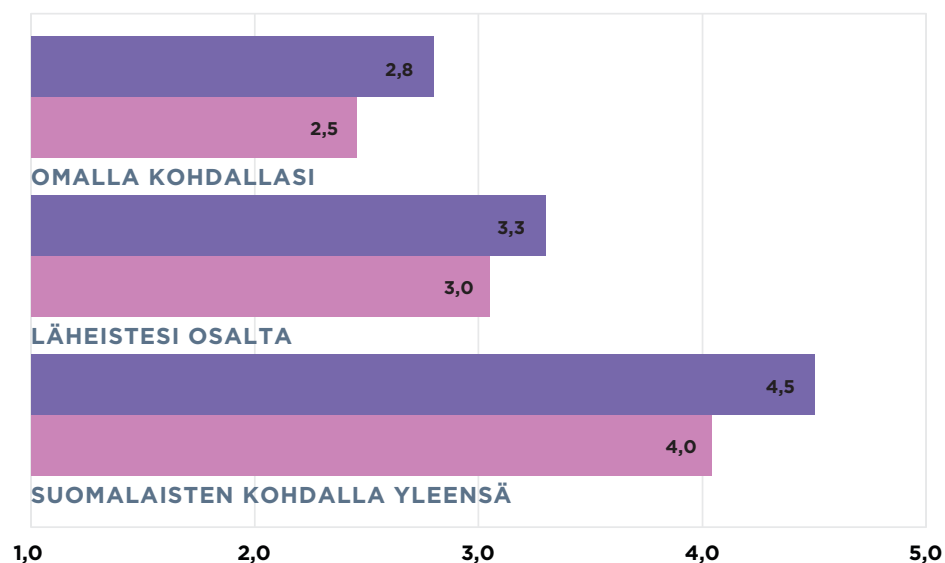
Ruotsinkieliset (n=564)

Suomenkieliset (n=812)

■ EN LAINKAAN UHKAAVANA ■ HYVIN UHKAAVANA

Kuinka uhkaavana pidät koronavirusepidemiaa talouden ja toimeentulon kannalta?

1 = TALOUDELLINEN TILANNE PARANTUU MERKITTÄVÄSTI

5 = TALOUDELLINEN TILANNE HEIKKENEE MERKITTÄVÄSTI

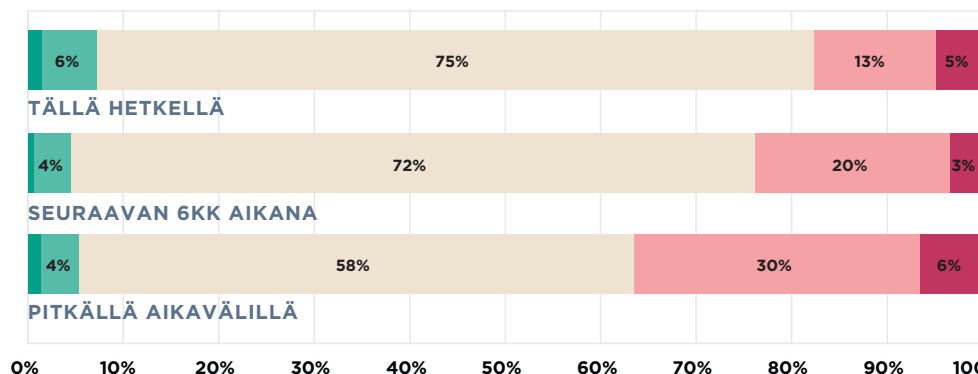
■ RUOTSINKIELISET VASTAAJAT TOUKOKUUSSA 2020

■ RUOTSINKIELISET VASTAAJAT MARRASKUUSSA 2020

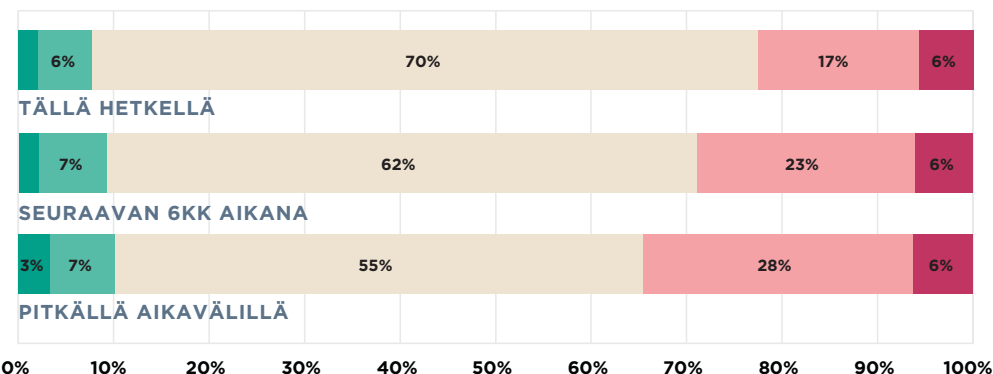
(AGENDAN RAPORTTI CORONA OCH SVENSKFINLAND)

Miten uskot koronavirustilanteen vaikuttavan taloudelliseen tilanteeseesi?

Ruotsinkieliset

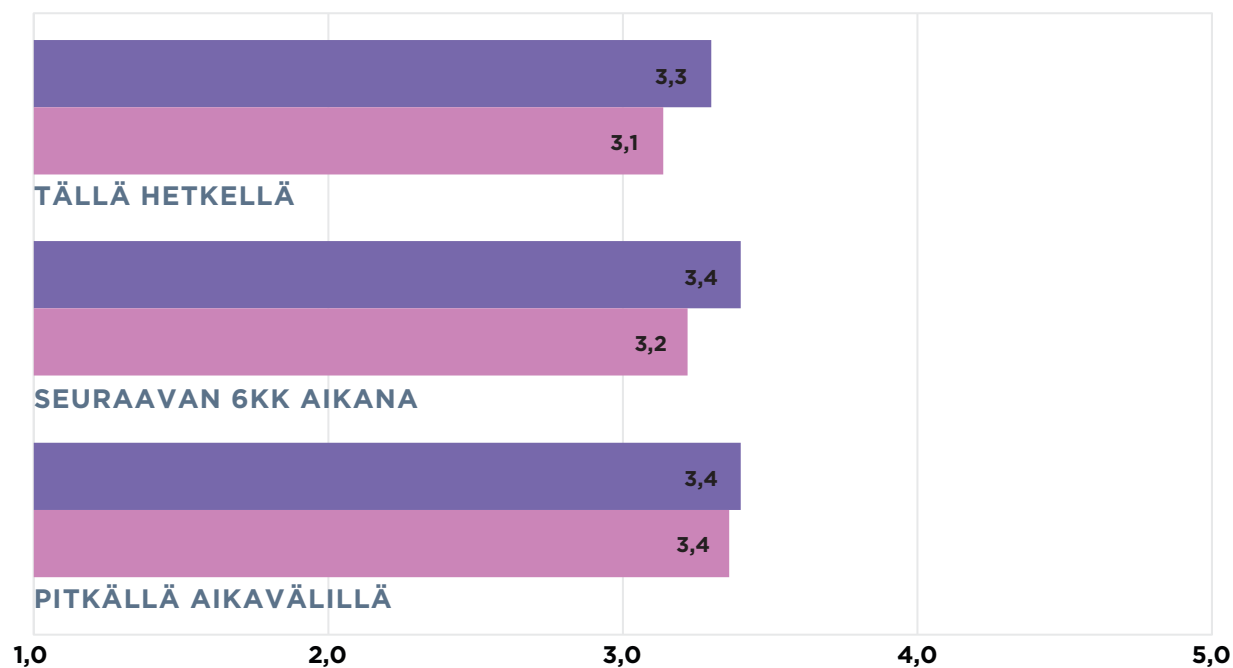

Suomenkieliset

■ TALOUDELLINEN TILANNE PARANTUU MERKITTÄVÄSTI ■ EI VAIKUTUSTA ■ TALOUDELLINEN TILANNE HEIKKENEE MERKITTÄVÄSTI

Miten uskot koronavirustilanteen vaikuttavan taloudelliseen tilanteeseesi?

1 = TALOUDELLINEN TILANNE PARANTUU MERKITTÄVÄSTI

5 = TALOUDELLINEN TILANNE HEIKKENEE MERKITTÄVÄSTI

■ RUOTSINKIELISET VASTAAJAT TOUKOKUUSSA 2020
(AGENDAN RAPORTTI CORONA OCH SVENSKFINLAND)

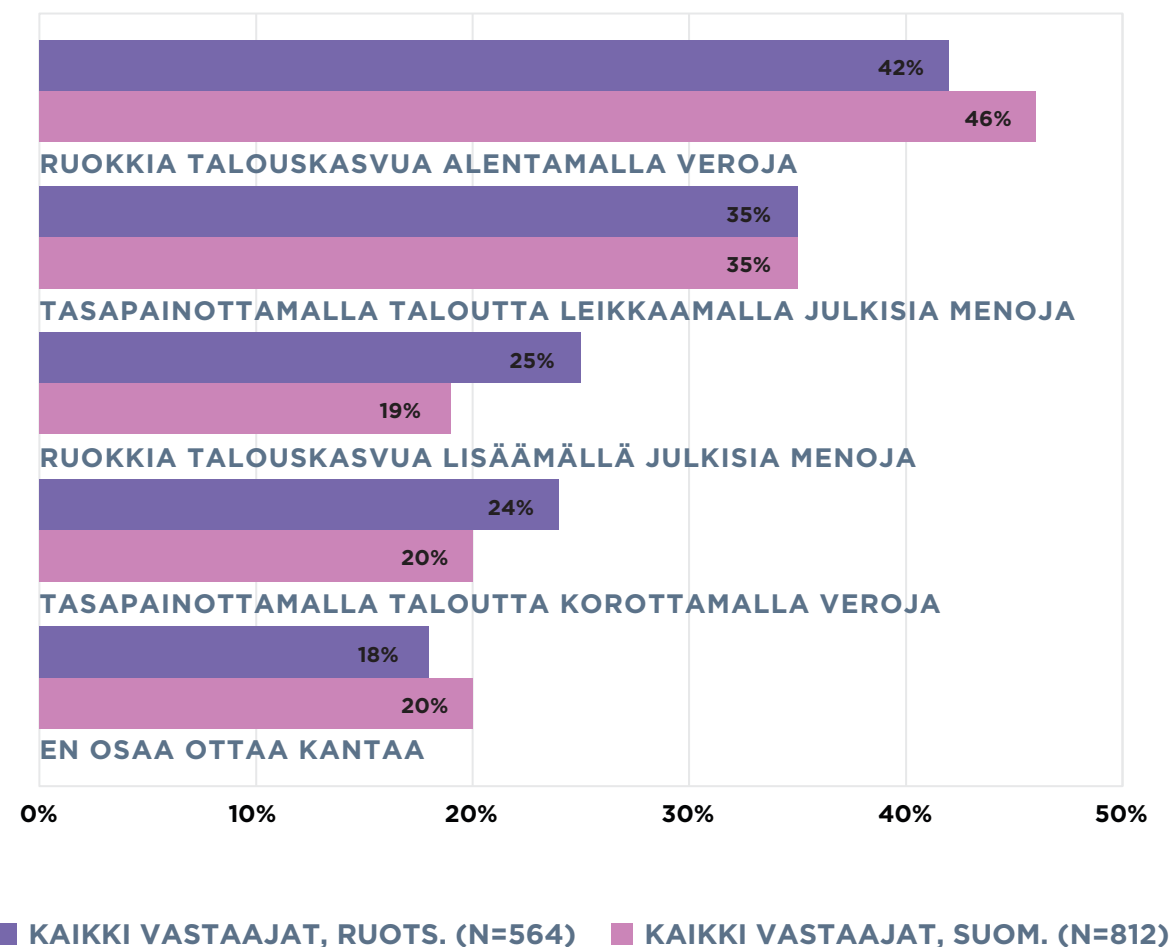
■ RUOTSINKIELISET VASTAAJAT MARRASKUUSSA 2020

VEROT JA TALOUSPOLITIikka

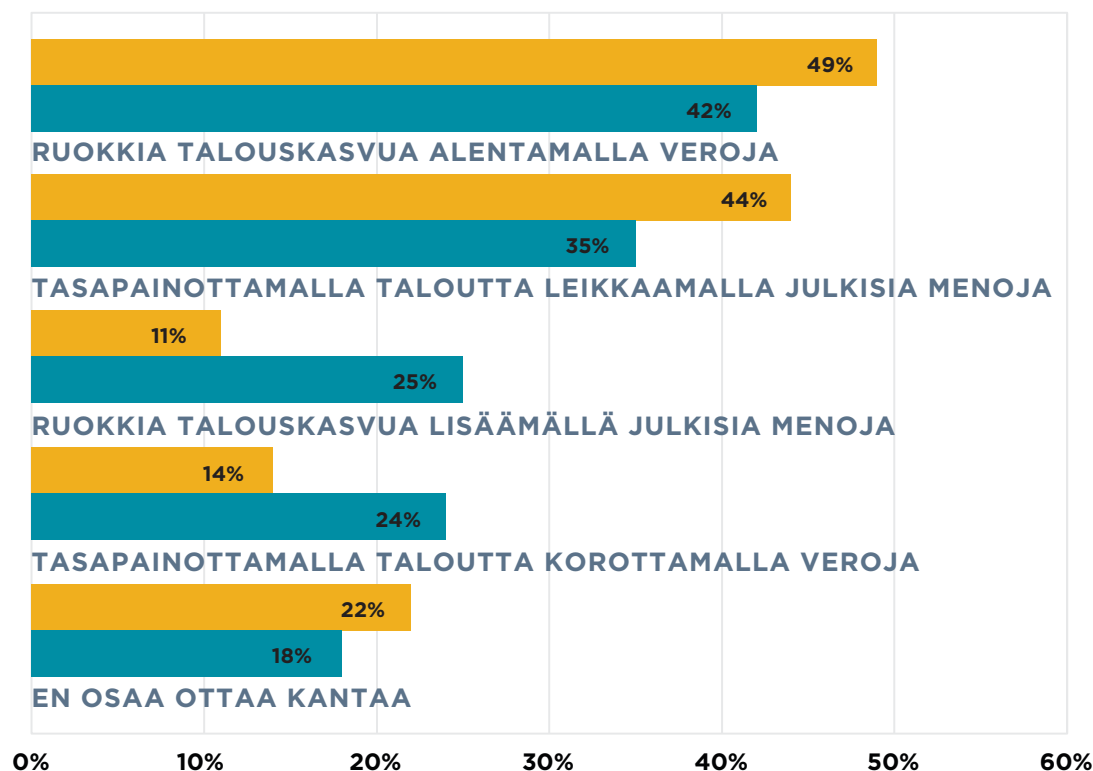
Tulisiko mielestäsi nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ensisijaisesti pyrkiä talouden tasapainottamiseen vai stimuloida talouskasvua?

Valitse miten tämä tulisi ensisijaisesti tehdä. Voit valita kaksi vaihtoehtoa.

Tulisiko mielestäsi nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ensisijaisesti pyrkiä talouden tasapainottamiseen vai stimuloida talouskasvua?

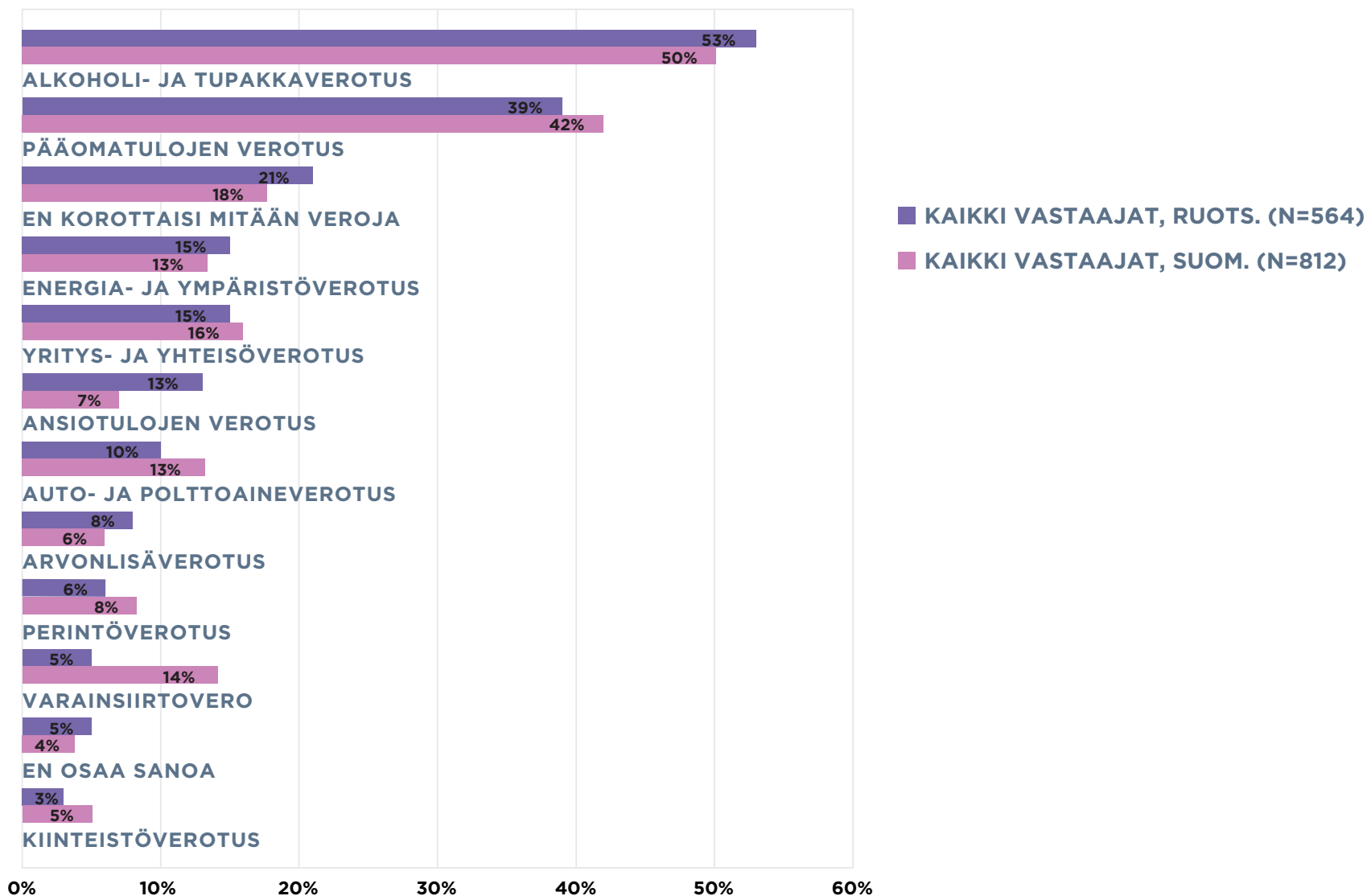
Valitse miten tämä tulisi ensisijaisesti tehdä. Voit valita kaksi vaihtoehtoa.

■ RUOTSINKIELISET VASTAAJAT KYSELYSSÄ 2015 ■ RUOTSINKIELISET VASTAAJAT MARRASKUUSSA 2020

Mitä seuraavista veroista korottaisit itse?

Valitse 1-3 vaihtoehtoa.

Mitä seuraavista veroista korottaisit itse?

Valitse 1-3 vaihtoehtoa.

Ruotsinkieliset

	Kaikki vastajat, (n=564)	Nainen (n=286)	Mies (n=273)	Alle 35 (n=70)	35 - 44 (n=84)	45 - 54 (n=114)	55 - 65 (n=114)	65+ (n=161)
Alkoholi- ja tupakkaverotus	53 %	60 %	44 %	49 %	52 %	56 %	50 %	54 %
Pääomatulojen verotus	39 %	41 %	36 %	30 %	42 %	35 %	33 %	46 %
En korottaisi mitään veroja	21 %	15 %	27 %	20 %	19 %	25 %	25 %	17 %
Energia- ja ympäristöverotus	15 %	15 %	15 %	21 %	12 %	12 %	13 %	16 %
Yritys- ja yhteisöverotus	15 %	13 %	16 %	14 %	15 %	17 %	11 %	14 %
Ansiotulojen verotus	13 %	13 %	14 %	10 %	18 %	12 %	17 %	11 %
Auto- ja polttoaineverotus	10 %	11 %	10 %	16 %	6 %	8 %	12 %	10 %
Arvonlisäverotus	8 %	5 %	11 %	6 %	8 %	4 %	8 %	12 %
Perintöverotus	6 %	3 %	8 %	9 %	6 %	4 %	4 %	5 %
Varainsiirtovero	5 %	4 %	7 %	4 %	7 %	4 %	8 %	4 %
En osaa sanoa	5 %	8 %	1 %	9 %	5 %	4 %	6 %	3 %
Kiinteistöverotus	3 %	2 %	4 %	3 %	2 %	4 %	4 %	3 %

Suomenkieliset

	Kaikki vastajat, (n=812)	Nainen (n=467)	Mies (n=337)	Alle 35 (n=128)	35 - 44 (n=97)	45 - 54 (n=114)	55 - 65 (n=189)	65+ (n=190)
Alkoholi- ja tupakkaverotus	50 %	57 %	42 %	63 %	53 %	46 %	43 %	52 %
Pääomatulojen verotus	42 %	45 %	43 %	30 %	43 %	46 %	50 %	51 %
En korottaisi mitään veroja	18 %	14 %	21 %	13 %	13 %	19 %	19 %	18 %
Yritys- ja yhteisöverotus	16 %	13 %	20 %	9 %	14 %	18 %	19 %	16 %
Varainsiirtovero	14 %	15 %	15 %	10 %	14 %	19 %	18 %	14 %
Energia- ja ympäristöverotus	13 %	15 %	10 %	29 %	9 %	9 %	5 %	10 %
Auto- ja polttoaineverotus	13 %	16 %	9 %	27 %	16 %	11 %	8 %	6 %
Perintöverotus	8 %	8 %	7 %	8 %	11 %	8 %	7 %	6 %
Ansiotulojen verotus	7 %	5 %	9 %	8 %	8 %	9 %	5 %	6 %
Arvonlisäverotus	6 %	4 %	7 %	5 %	4 %	2 %	5 %	10 %
Kiinteistöverotus	5 %	3 %	6 %	7 %	6 %	5 %	4 %	3 %
En osaa sanoa	4 %	5 %	3 %	4 %	4 %	4 %	4 %	3 %

Mitä seuraavista veroista korottaisit itse?

Valitse 1-3 vaihtoehtoa.

Ruotsinkieliset

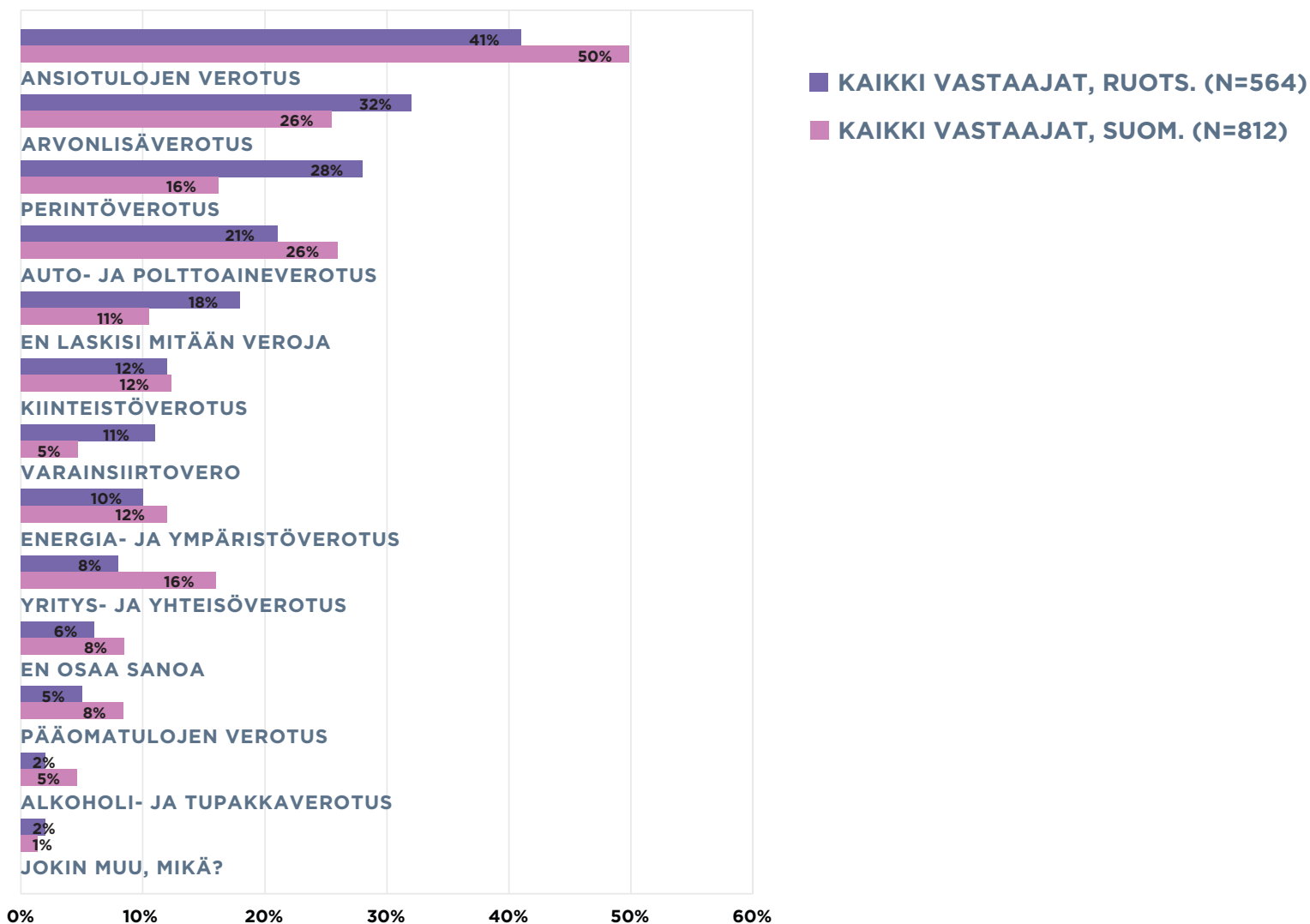
	Alle 40 000€ (n=140)	40 000 - 70 000€ (n=194)	70 001+€ (n=177)	Työelämässä (n=298)	Eläkeläi- nen (n=184)	Yrittäjät (n=42)	Työtön / Lomautettu (n=18)
Alkoholi- ja tupakkaverotus	51 %	50 %	51 %	55 %	55 %	26 %	61 %
Pääomatulojen verotus	44 %	36 %	39 %	38 %	45 %	19 %	44 %
En korottaisi mitään veroja	17 %	23 %	23 %	20 %	16 %	45 %	11 %
Energia- ja ympäristöverotus	16 %	13 %	19 %	14 %	17 %	10 %	6 %
Yritys- ja yhteisöverotus	19 %	15 %	14 %	15 %	15 %	10 %	22 %
Ansiotulojen verotus	12 %	11 %	19 %	13 %	11 %	14 %	28 %
Auto- ja polttoaineverotus	12 %	10 %	11 %	11 %	10 %	5 %	11 %
Arvonlisäverotus	8 %	7 %	8 %	6 %	12 %	5 %	6 %
Perintöverotus	7 %	6 %	5 %	4 %	6 %	5 %	11 %
Varainsiirtovero	7 %	7 %	3 %	5 %	7 %	5 %	6 %
En osaa sanoa	4 %	4 %	5 %	6 %	2 %	2 %	6 %
Kiinteistöverotus	5 %	4 %	2 %	3 %	4 %	2 %	6 %

Suomenkieliset

	Alle 40 000€ (n=368)	40 000 - 70 000€ (n=179)	70 001+€ (n=129)	Työelämässä (n=342)	Eläkeläi- nen (n=243)	Yrittäjät (n=24)	Työtön / Lomautettu (n=76)
Alkoholi- ja tupakkaverotus	49 %	54 %	56 %	52 %	48 %	50 %	37 %
Pääomatulojen verotus	46 %	46 %	42 %	45 %	50 %	38 %	43 %
En korottaisi mitään veroja	14 %	17 %	20 %	17 %	19 %	25 %	18 %
Yritys- ja yhteisöverotus	17 %	17 %	12 %	14 %	18 %	8 %	30 %
Varainsiirtovero	15 %	18 %	12 %	18 %	13 %	21 %	16 %
Auto- ja polttoaineverotus	14 %	9 %	19 %	14 %	6 %	17 %	9 %
Energia- ja ympäristöverotus	13 %	12 %	18 %	12 %	7 %	13 %	7 %
Perintöverotus	11 %	6 %	5 %	8 %	7 %	0 %	7 %
Ansiotulojen verotus	7 %	9 %	5 %	6 %	5 %	17 %	7 %
Arvonlisäverotus	5 %	4 %	7 %	5 %	8 %	0 %	3 %
Kiinteistöverotus	5 %	4 %	3 %	4 %	4 %	4 %	4 %
En osaa sanoa	6 %	2 %	2 %	3 %	3 %	0 %	8 %

Entä mitä seuraavista veroista laskisit (työllisyyden lisäämiseksi)?

Valitse 1-3 vaihtoehtoa

Entä mitä seuraavista veroista laskisit (työllisyyden lisäämiseksi)?

Valitse 1-3 vaihtoehtoa

Ruotsinkieliset

	Kaikki vastaa- jat, (n=564)	Nainen (n=286)	Mies (n=273)	Alle 35 (n=70)	35 - 44 (n=84)	45 - 54 (n=114)	55 - 65 (n=114)	65+ (n=161)
Ansiotulojen verotus	41 %	36 %	46 %	41 %	49 %	46 %	41 %	32 %
Arvonlisäverotus	32 %	30 %	33 %	39 %	39 %	32 %	35 %	22 %
Perintöverotus	28 %	28 %	27 %	26 %	23 %	26 %	37 %	25 %
Auto- ja polttoaineverotus	21 %	17 %	26 %	21 %	25 %	30 %	18 %	16 %
En laskisi mitään veroja	18 %	18 %	18 %	11 %	18 %	15 %	15 %	24 %
Kiinteistöverotus	12 %	14 %	11 %	13 %	14 %	13 %	11 %	12 %
Varainsiirtovero	11 %	14 %	9 %	9 %	7 %	9 %	15 %	14 %
Energia- ja ympäristöverotus	10 %	7 %	14 %	11 %	6 %	14 %	7 %	11 %
Yritys- ja yhteisöverotus	8 %	5 %	11 %	17 %	11 %	6 %	4 %	8 %
En osaa sanoa	6 %	9 %	3 %	3 %	5 %	4 %	8 %	9 %
Pääomatulojen verotus	5 %	2 %	8 %	6 %	6 %	6 %	4 %	4 %
Alkoholi- ja tupakkaverotus	2 %	0 %	3 %	3 %	1 %	3 %	0 %	2 %

Suomenkieliset

	Kaikki vastaa- jat, (n=812)	Nainen (n=467)	Mies (n=337)	Alle 35 (n=128)	35 - 44 (n=97)	45 - 54 (n=114)	55 - 65 (n=189)	65+ (n=190)
Ansiotulojen verotus	50 %	50 %	50 %	48 %	51 %	59 %	51 %	43 %
Auto- ja polttoaineverotus	26 %	21 %	29 %	17 %	21 %	29 %	28 %	27 %
Arvonlisäverotus	26 %	24 %	26 %	20 %	31 %	28 %	23 %	25 %
Perintöverotus	16 %	16 %	16 %	16 %	13 %	18 %	14 %	15 %
Yritys- ja yhteisöverotus	16 %	15 %	13 %	26 %	16 %	10 %	10 %	11 %
Energia- ja ympäristöverotus	12 %	10 %	13 %	8 %	13 %	13 %	10 %	15 %
Kiinteistöverotus	12 %	12 %	14 %	3 %	12 %	13 %	15 %	16 %
En laskisi mitään veroja	11 %	13 %	11 %	14 %	4 %	6 %	13 %	17 %
En osaa sanoa	8 %	10 %	5 %	9 %	11 %	7 %	6 %	8 %
Pääomatulojen verotus	8 %	7 %	8 %	16 %	10 %	5 %	4 %	3 %
Varainsiirtovero	5 %	4 %	6 %	2 %	3 %	8 %	5 %	5 %
Alkoholi- ja tupakkaverotus	5 %	2 %	6 %	2 %	7 %	9 %	2 %	2 %

Entä mitä seuraavista veroista laskisit (työllisyyden lisäämiseksi)?

Valitse 1-3 vaihtoehtoa

Ruotsinkieliset

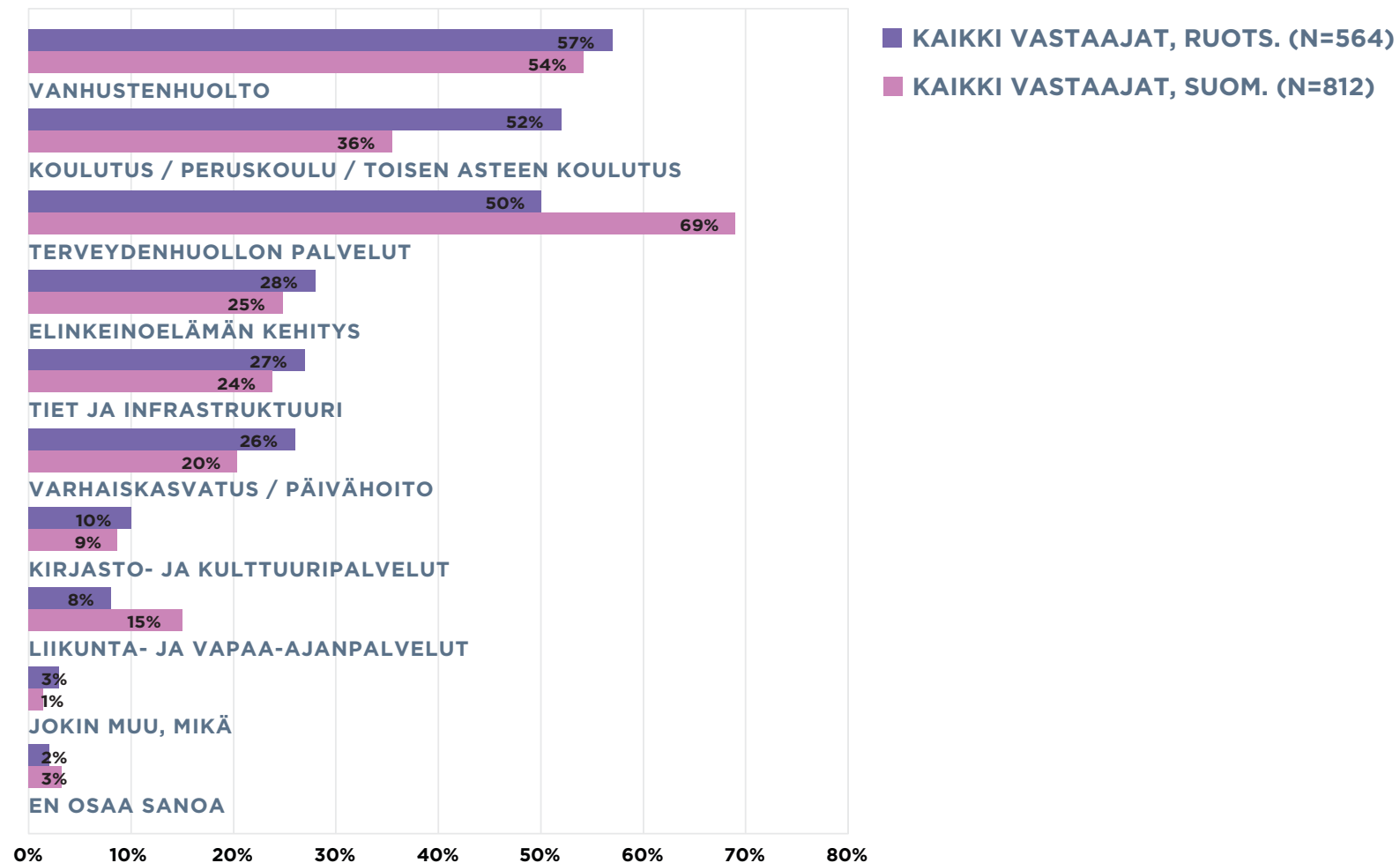
	Alle 40 000€ (n=140)	40 000 - 70 000€ (n=194)	70 001+€ (n=177)	Työelämässä (n=298)	Eläkeläinen (n=184)	Yrittäjät (n=42)	Työtön / Lomautettu (n=18)
Ansiotulojen verotus	34 %	43 %	49 %	48 %	33 %	38 %	28 %
Arvonlisäverotus	29 %	31 %	37 %	36 %	23 %	40 %	33 %
Perintöverotus	29 %	26 %	27 %	27 %	27 %	31 %	39 %
Auto- ja polttoaineverotus	24 %	22 %	18 %	22 %	18 %	26 %	33 %
En laskisi mitään veroja	13 %	19 %	20 %	15 %	23 %	19 %	11 %
Kiinteistöverotus	20 %	10 %	9 %	11 %	14 %	7 %	39 %
Varainsiirtovero	12 %	10 %	10 %	10 %	14 %	12 %	6 %
Energia- ja ympäristöverotus	11 %	12 %	9 %	10 %	12 %	7 %	22 %
Yritys- ja yhteisöverotus	9 %	9 %	7 %	6 %	7 %	17 %	11 %
En osaa sanoa	6 %	7 %	2 %	5 %	9 %	7 %	0 %
Pääomatulojen verotus	5 %	4 %	7 %	4 %	4 %	21 %	0 %
Alkoholi- ja tupakkaverotus	2 %	1 %	2 %	1 %	2 %	2 %	0 %

Suomenkieliset

	Alle 40 000€ (n=368)	40 000 - 70 000€ (n=179)	70 001+€ (n=129)	Työelämässä (n=342)	Eläkeläinen (n=243)	Yrittäjät (n=24)	Työtön / Lomautettu (n=76)
Ansiotulojen verotus	47 %	50 %	61 %	57 %	46 %	29 %	50 %
Arvonlisäverotus	22 %	30 %	29 %	28 %	24 %	54 %	28 %
Auto- ja polttoaineverotus	23 %	30 %	22 %	26 %	26 %	29 %	25 %
Perintöverotus	15 %	16 %	17 %	16 %	14 %	21 %	17 %
Yritys- ja yhteisöverotus	13 %	16 %	19 %	15 %	9 %	21 %	5 %
Kiinteistöverotus	11 %	13 %	12 %	11 %	16 %	17 %	11 %
En laskisi mitään veroja	13 %	13 %	13 %	11 %	17 %	4 %	5 %
Energia- ja ympäristöverotus	12 %	9 %	12 %	11 %	14 %	13 %	8 %
En osaa sanoa	10 %	3 %	3 %	6 %	10 %	0 %	11 %
Pääomatulojen verotus	8 %	8 %	7 %	7 %	3 %	4 %	8 %
Varainsiirtovero	2 %	8 %	7 %	5 %	6 %	0 %	7 %
Alkoholi- ja tupakkaverotus	5 %	3 %	3 %	5 %	3 %	8 %	4 %

Jos kunnallisveroa korotetaan, haluan kuntani panostavan seuraaviin:

Valitse 1-3 vaihtoehtoa

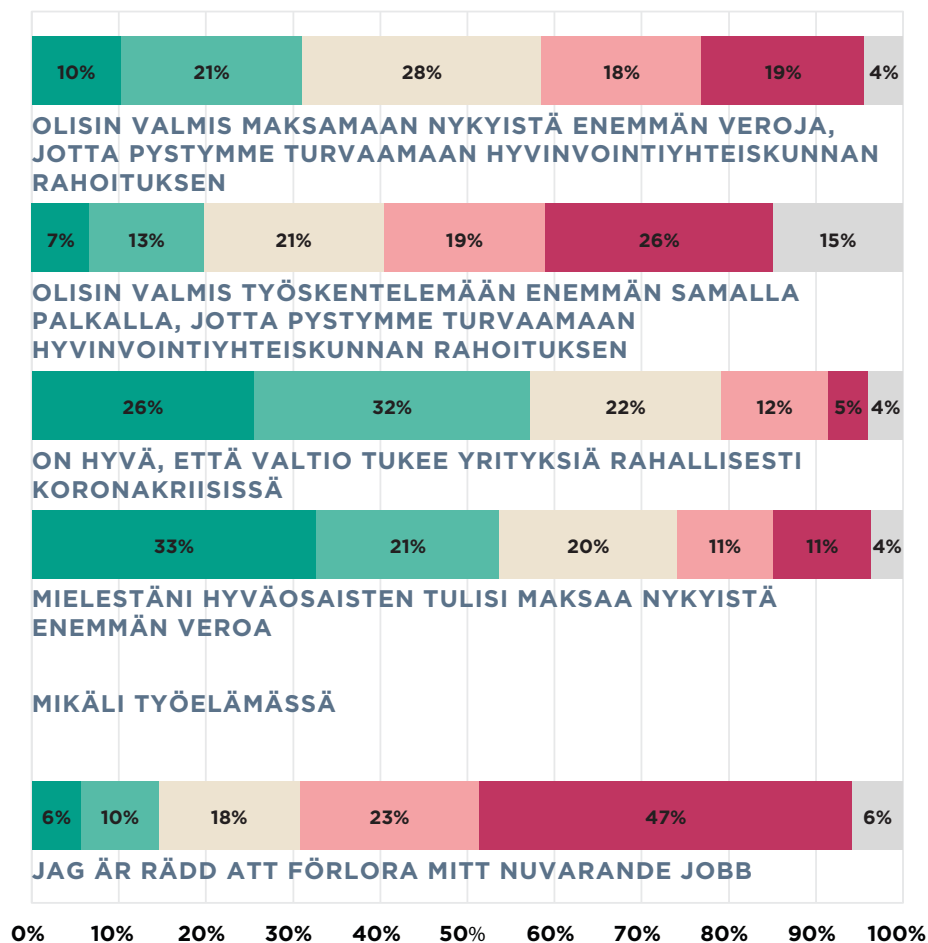
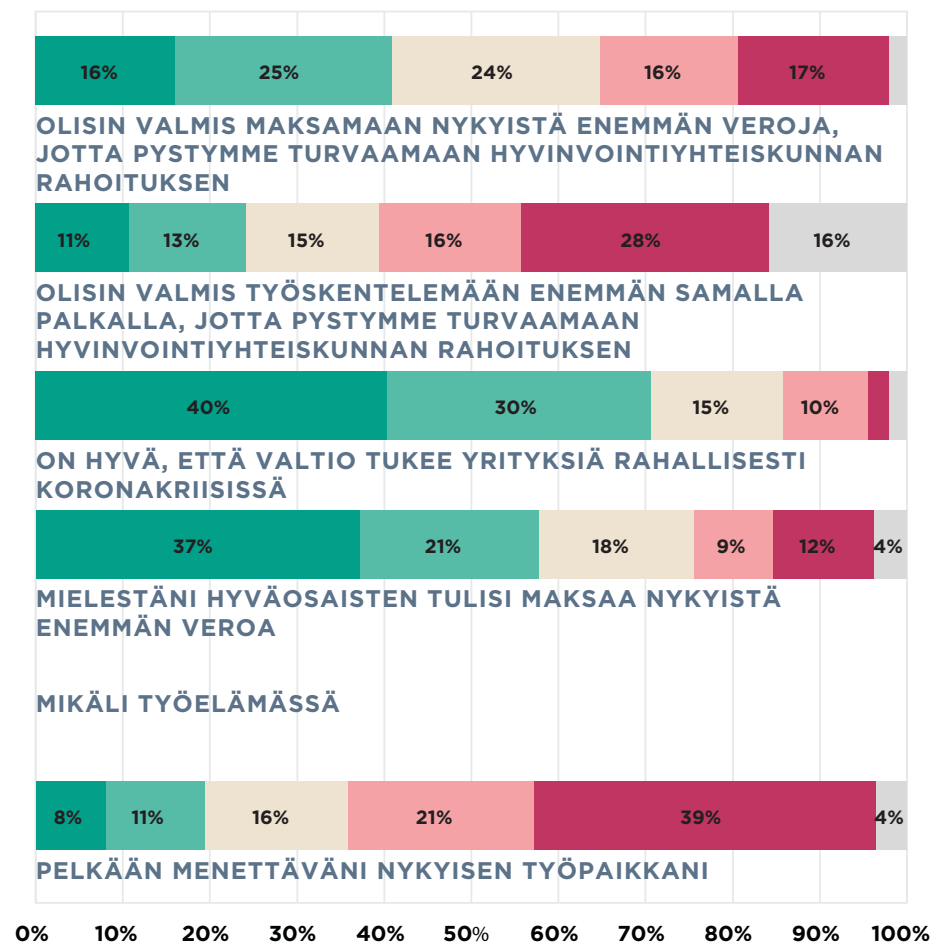

VÄITTÄMIÄ

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Ruotsinkieliset

Suomenkieliset

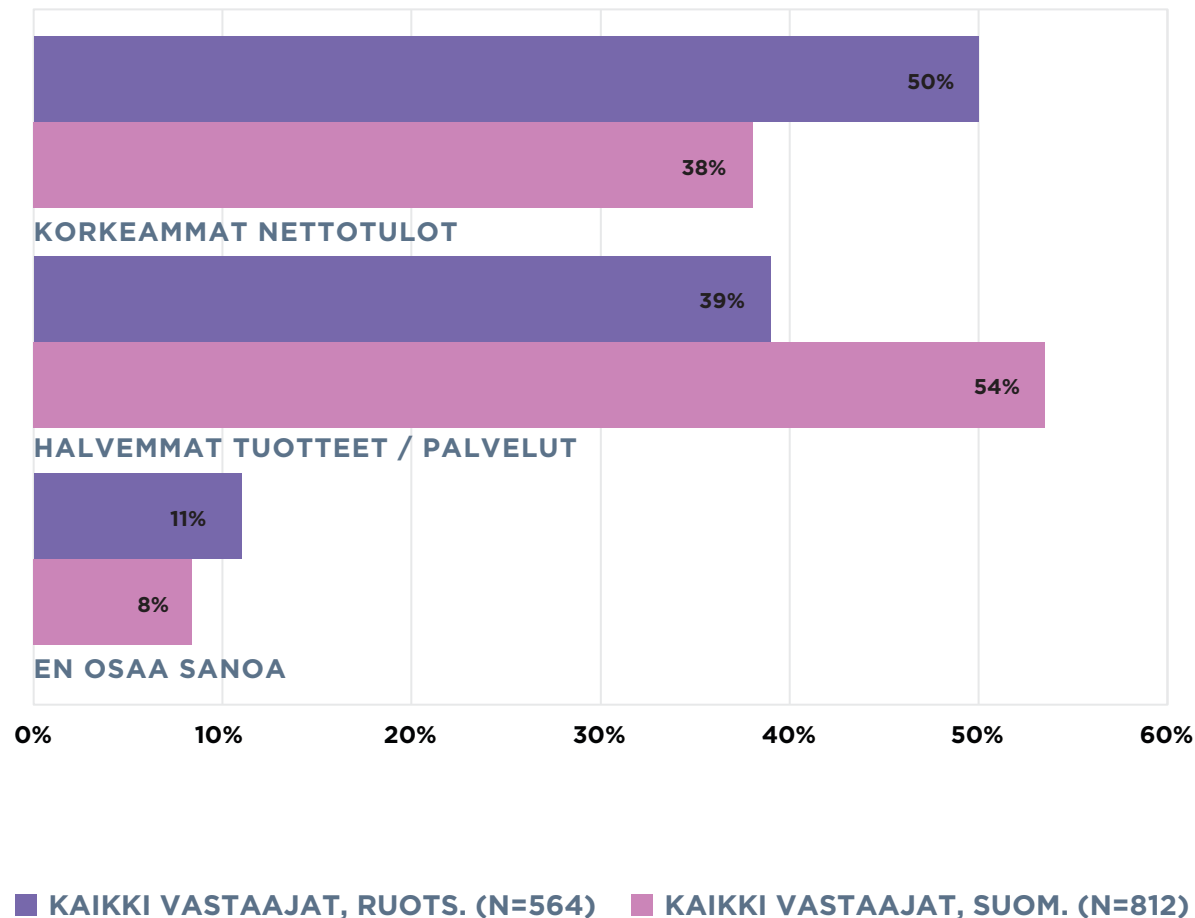
■ 1 = TÄYSIN SAMAA MIELTÄ ■ 5 = TÄYSIN ERI MIELTÄ ■ EN TIEDÄ

TULOT, OSTOVOIMA & RAHAN KÄYTTÖ

Valitsisitko itse korkeammat nettotulot vai halvemmat palvelut / tuotteet?

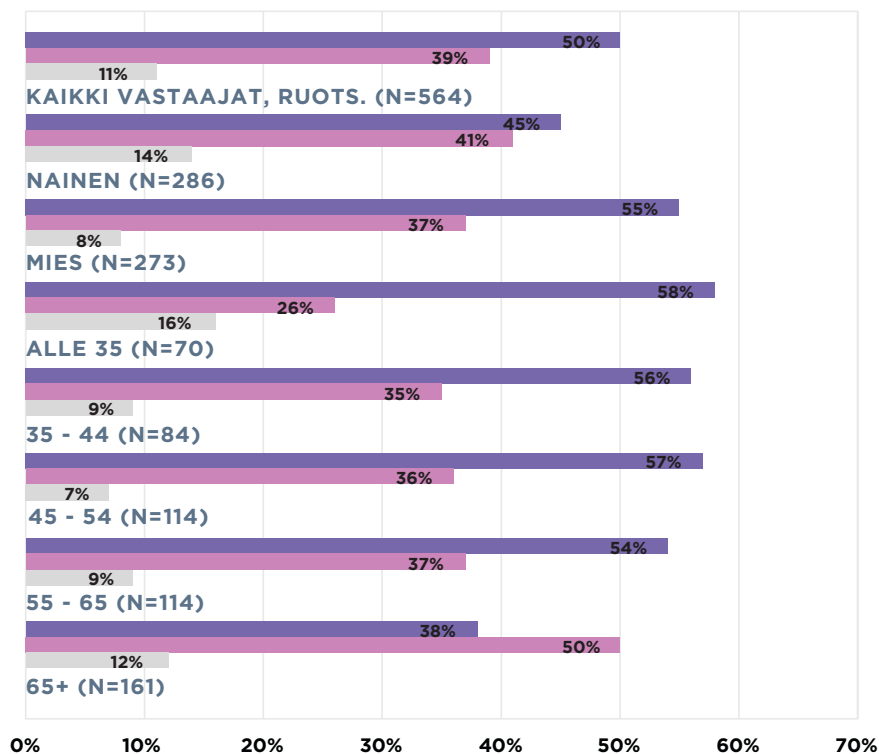
Tuotteiden ja palveluiden käytön lisääminen Suomessa voisi piristää taloutta ja lisätä työllisyyttä.

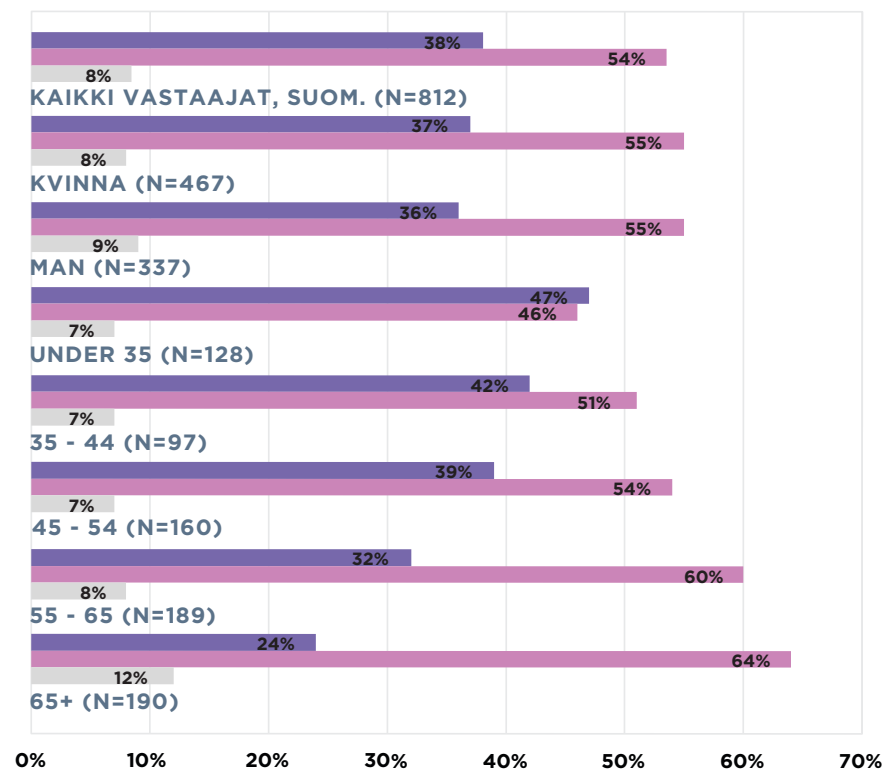
Valitsisitko itse korkeammat nettotulot vai halvemmat palvelut / tuotteet?

Tuotteiden ja palveluiden käytön lisääminen Suomessa voisi piristää taloutta ja lisätä työllisyyttä.

Ruotsinkieliset

Suomenkieliset

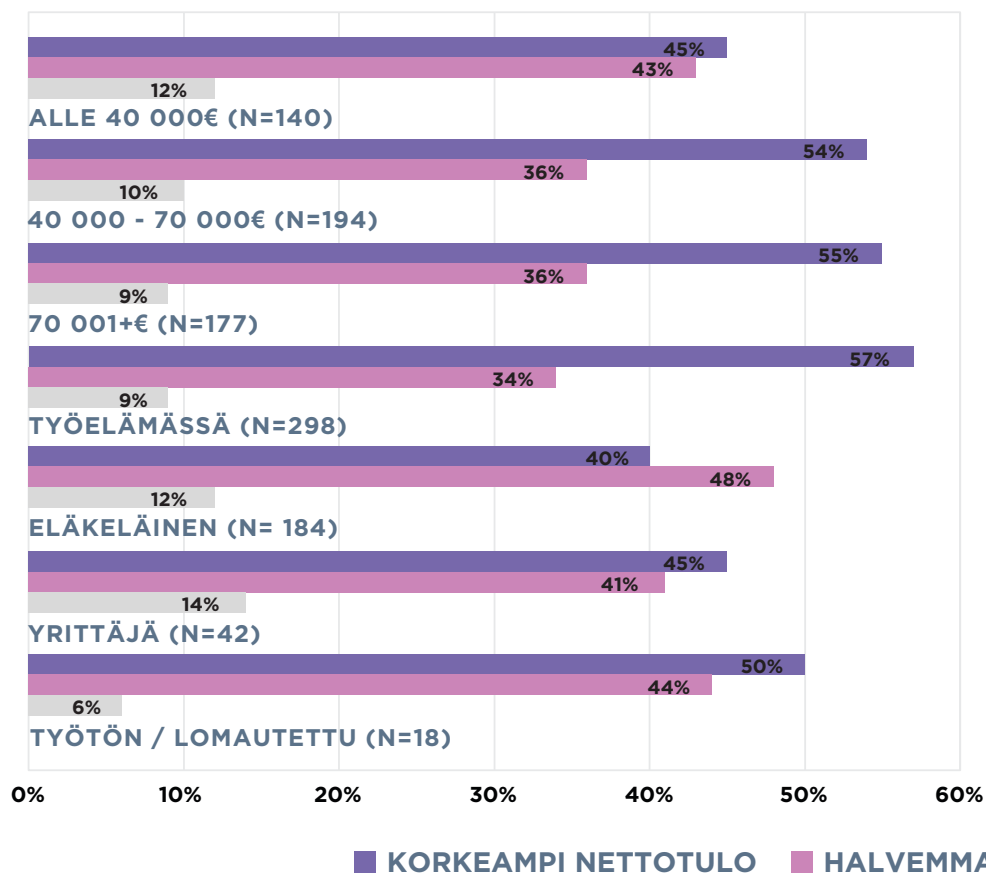

■ KORKEAMPI NETTOTULO ■ HALVEMMAT TUOTTEET/PALVELUT ■ EN OSAA SANOA

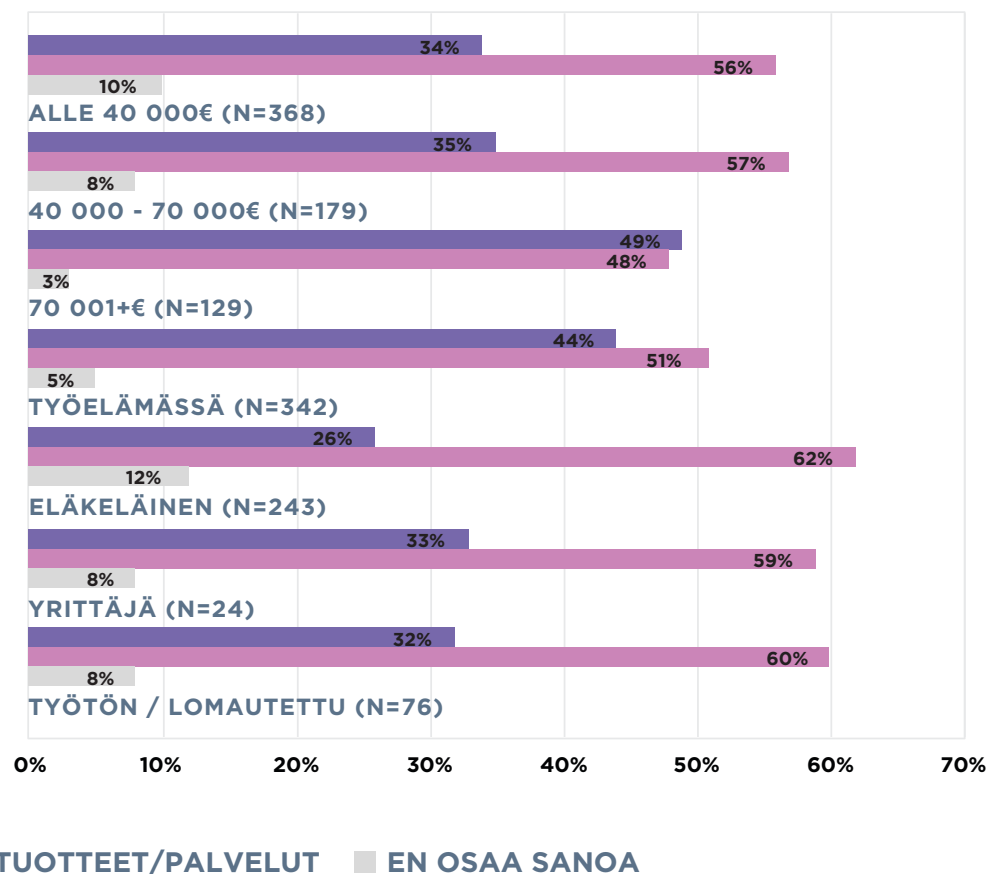
Valitsisitko itse korkeammat nettotulot vai halvemmat palvelut / tuotteet?

Tuotteiden ja palveluiden käytön lisääminen Suomessa voisi piristää taloutta ja lisätä työllisyyttä.

Ruotsinkieliset

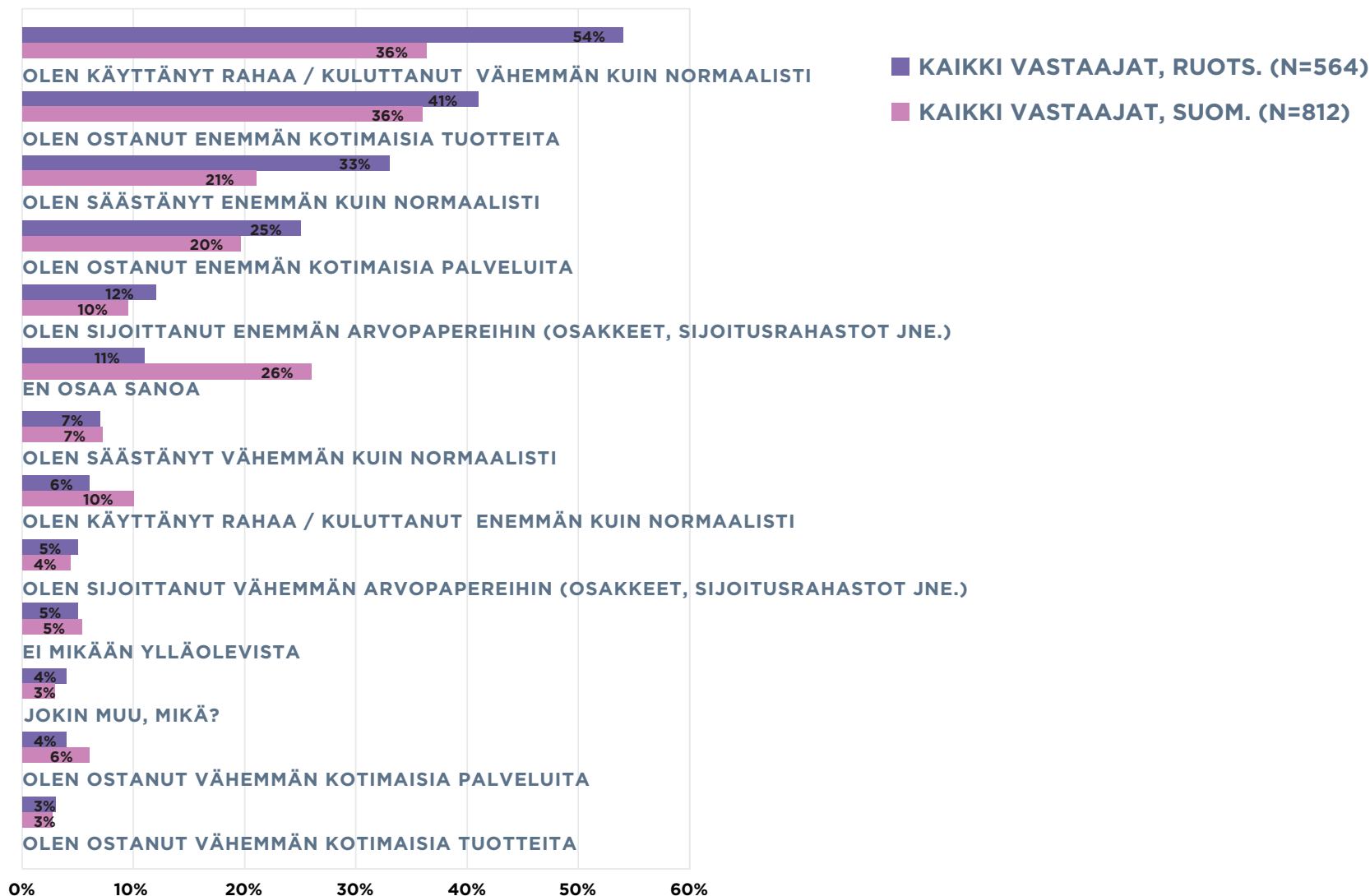

Suomenkieliset

Onko koronatilanne vaikuttanut henkilökohtaiseen talouteesi/rahankäyttöösi?

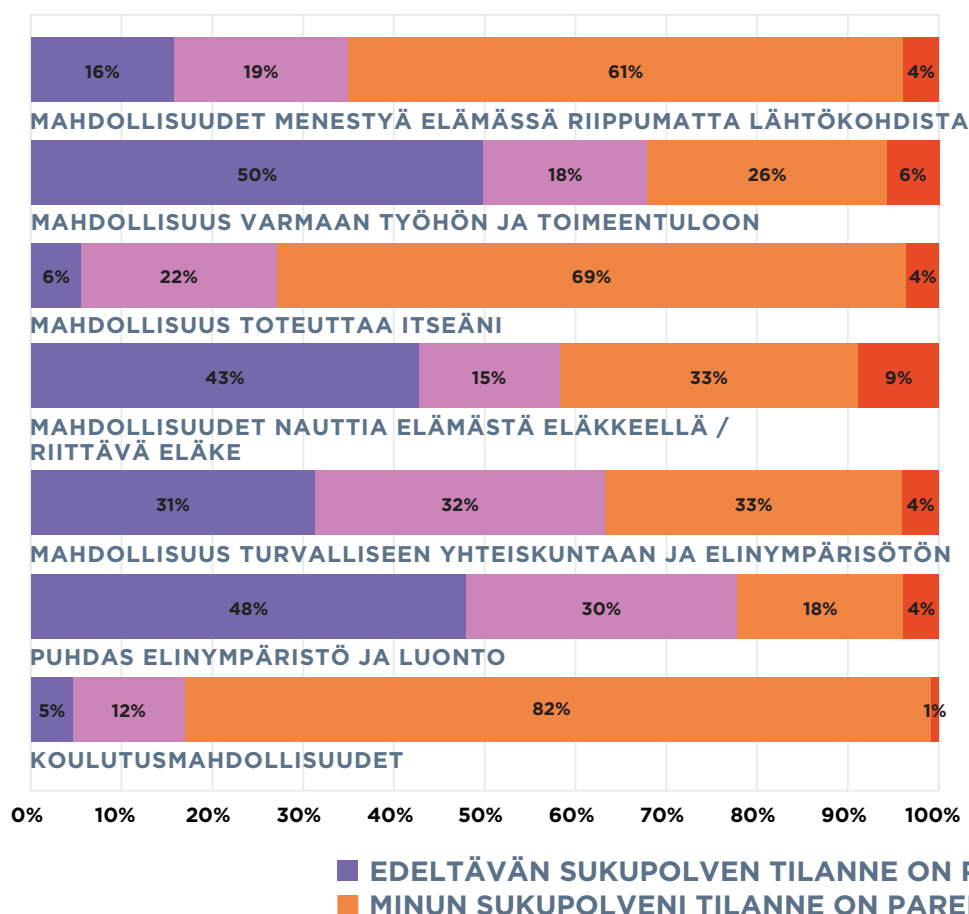
Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

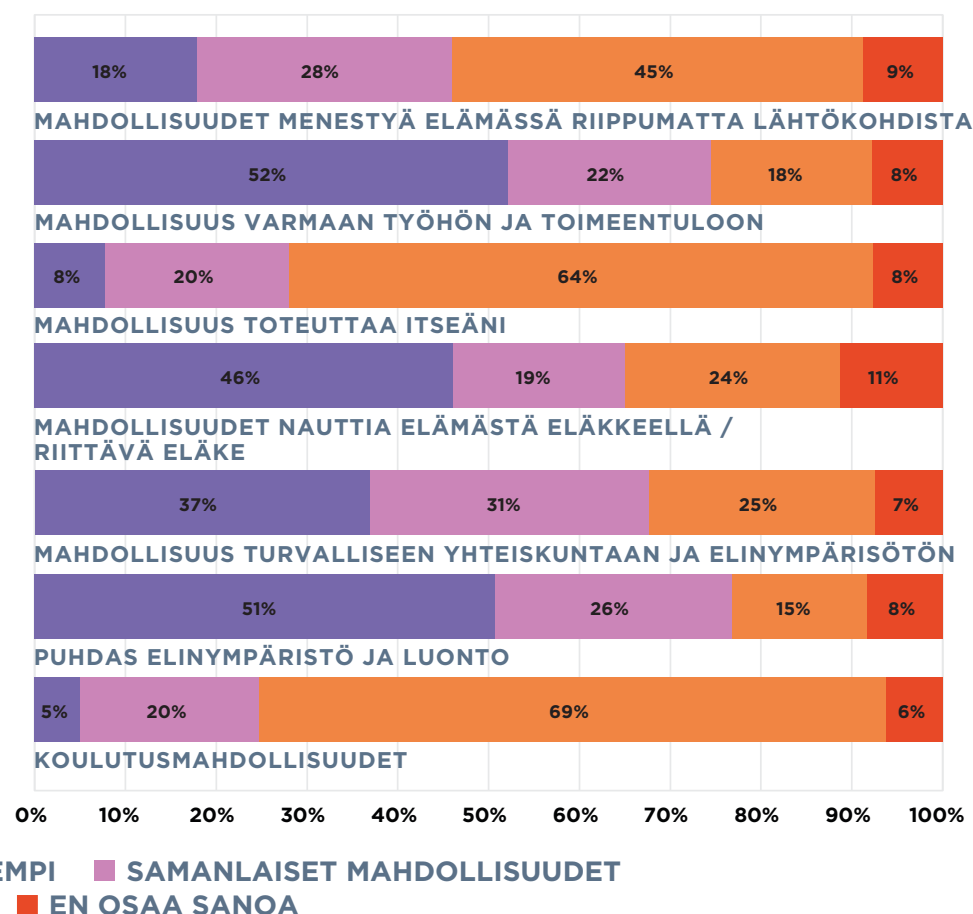
SUKUPOLVIEN VÄLISET NÄKEMYKSET

Millaiseksi koet oman sukupolvesi mahdollisuudet verrattuna sinua edeltäneeseen sukupolveen?

Ruotsinkieliset

Suomenkieliset

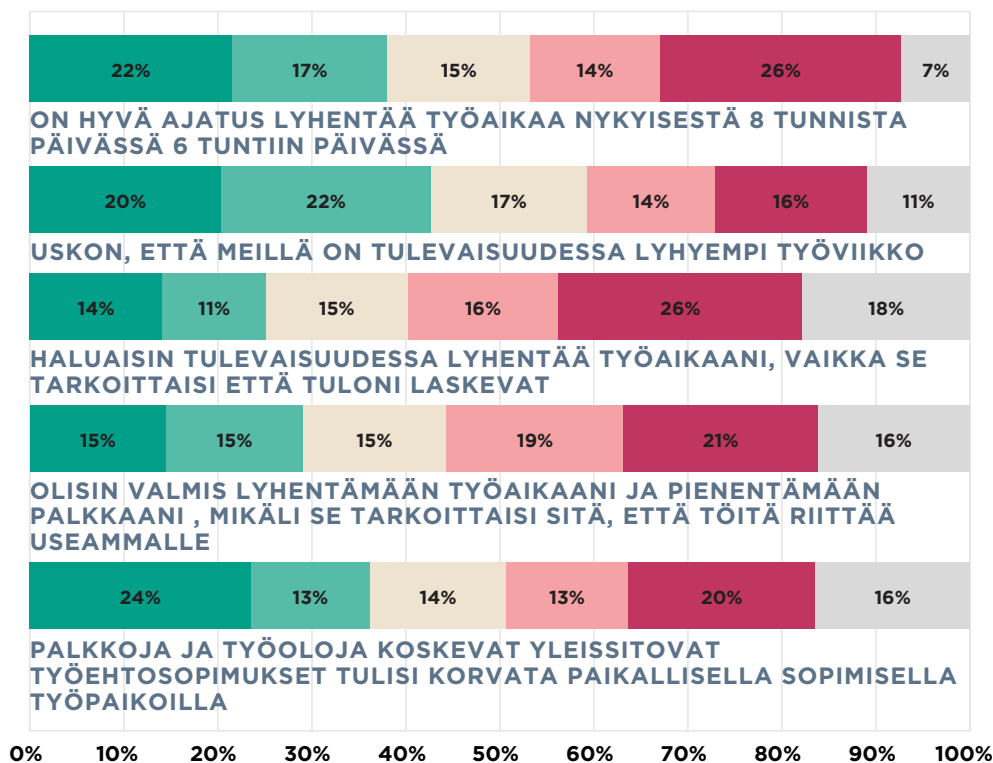
■ EDELTÄVÄN SUKUPOLVEN TILANNE ON PAREMPI
 ■ SAMANLAISET MAHDOLLISUUDET
 ■ MINUN SUKUPOLVENI TILANNE ON PAREMPI
 ■ EN OSAA SANOA

MUUTOKSET TYÖELÄMÄSSÄ

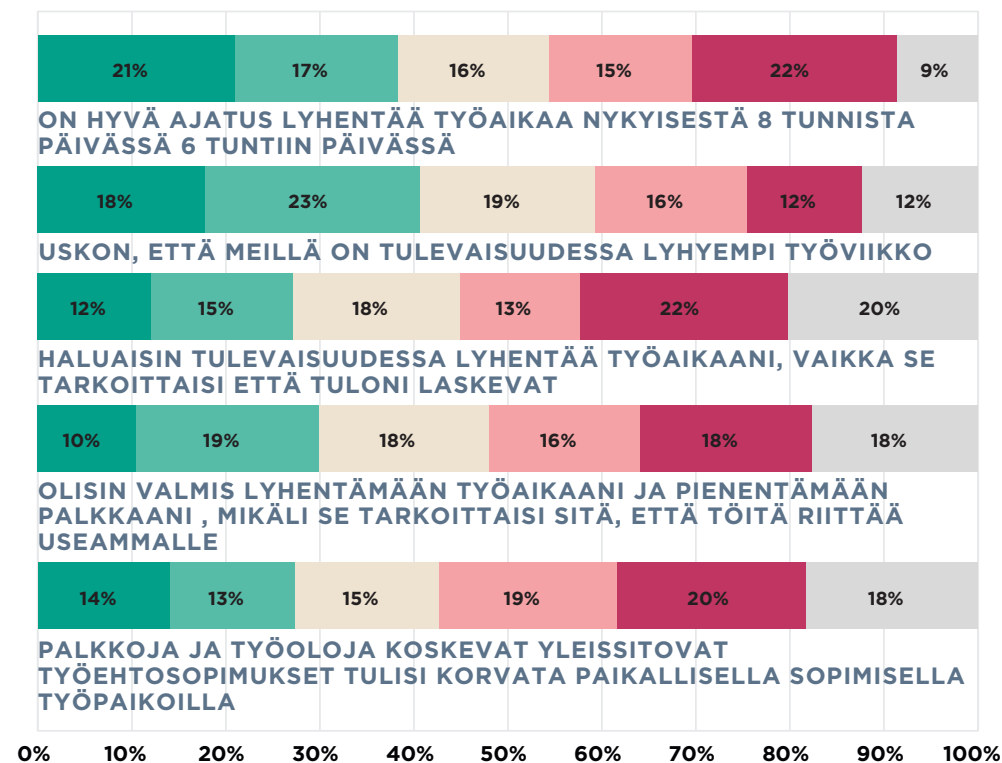

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Ruotsinkieliset

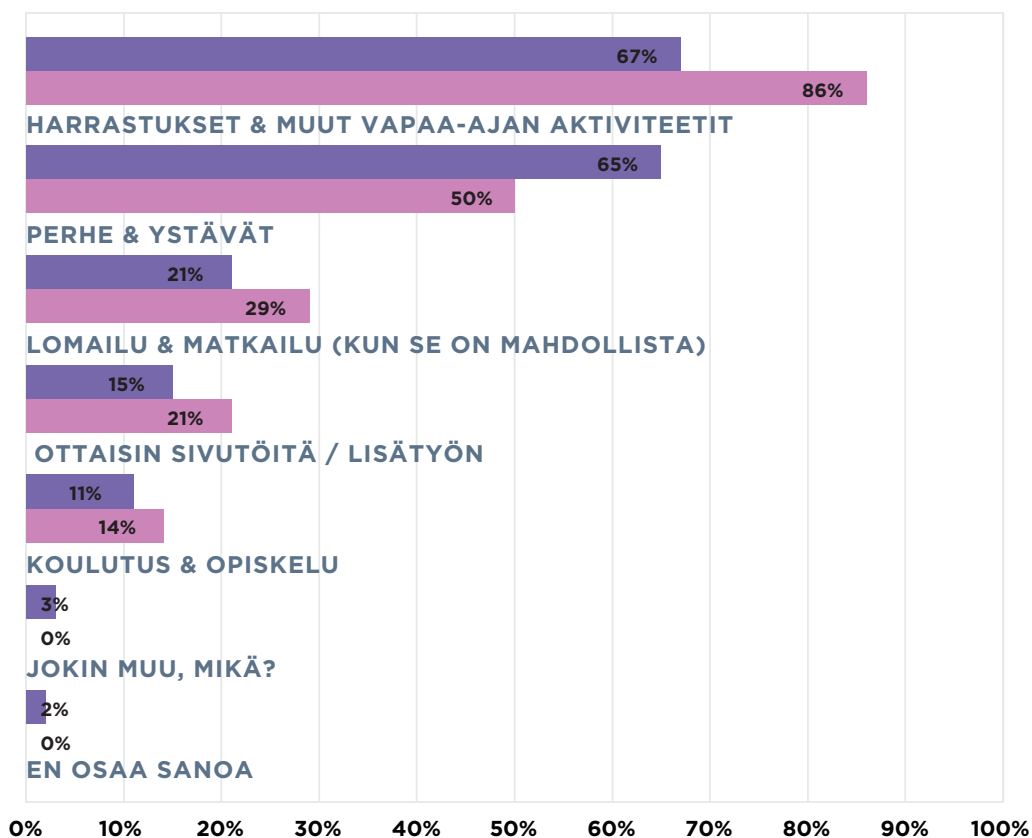
Suomenkieliset

■ 1 = TÄYSIN SAMAA MIELTÄ ■ 5 = TÄYSIN ERI MIELTÄ ■ EN OSAA SANOA

Mikäli säännöllistä viikkotyöaikaa lyhennettäisiin tulevaisuudessa esimerkiksi 10 tunnilla viikossa, mihin pyrkisit käyttämään uuden, vapautuneen ajan?

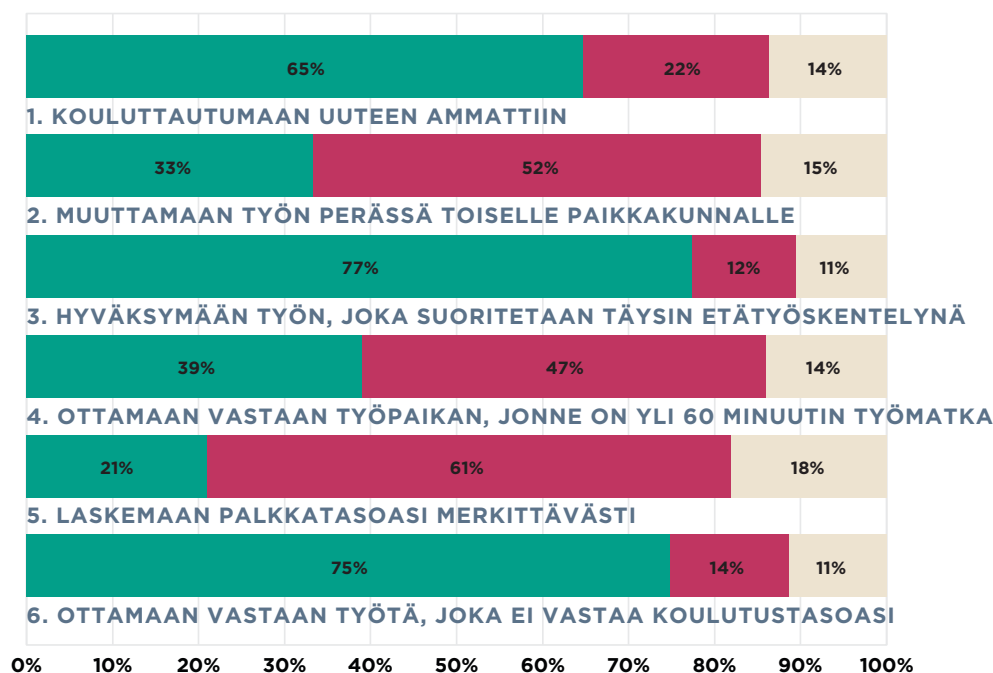
Valitse enintään kaksi vaihtoehtoa.

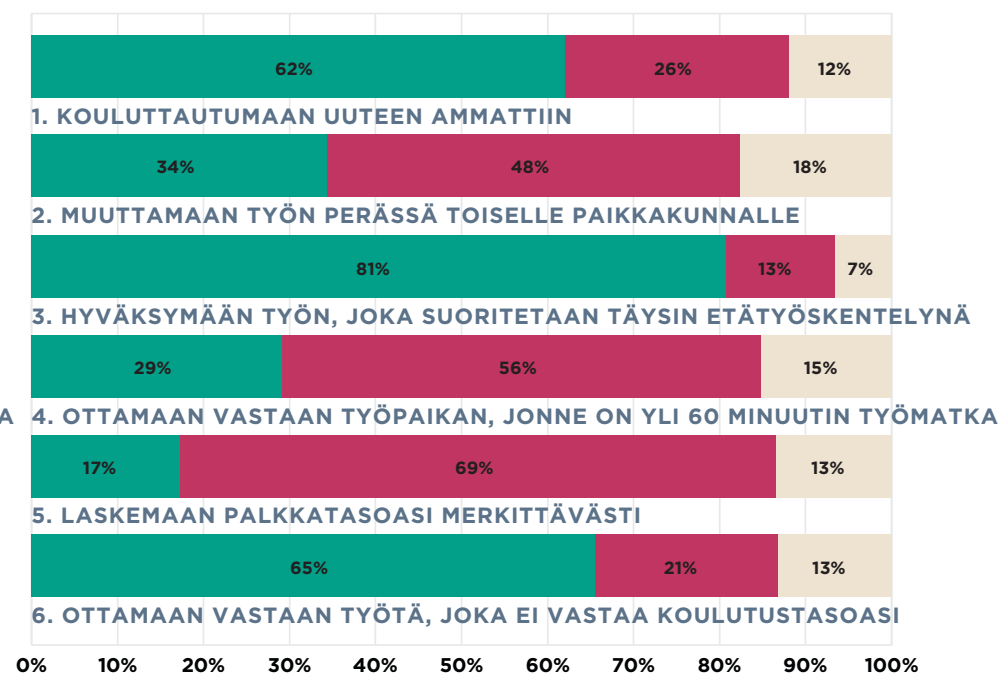
■ MIKÄLI TYÖELÄMÄSSÄ, RUOTS. (N=340) ■ MIKÄLI TYÖELÄMÄSSÄ, SUOM. (N=360)

On oletettavaa, että työmarkkinat ja työtilanne tulevat muuttumaan tulevaisuudessa. Mikäli joutuisit työttömäksi tai kokisit tulevaisuudessa vakavan työttömyyden uhkan, olisitko valmis?

Ruotsinkieliset

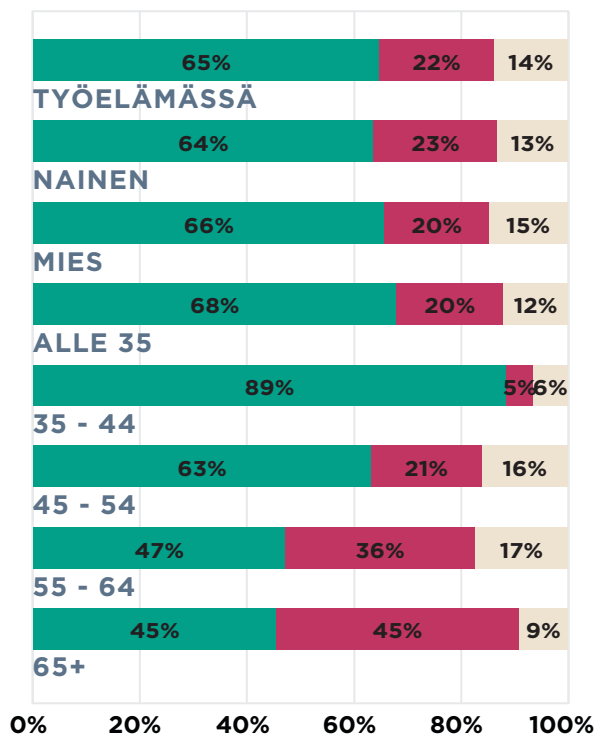
Suomenkieliset

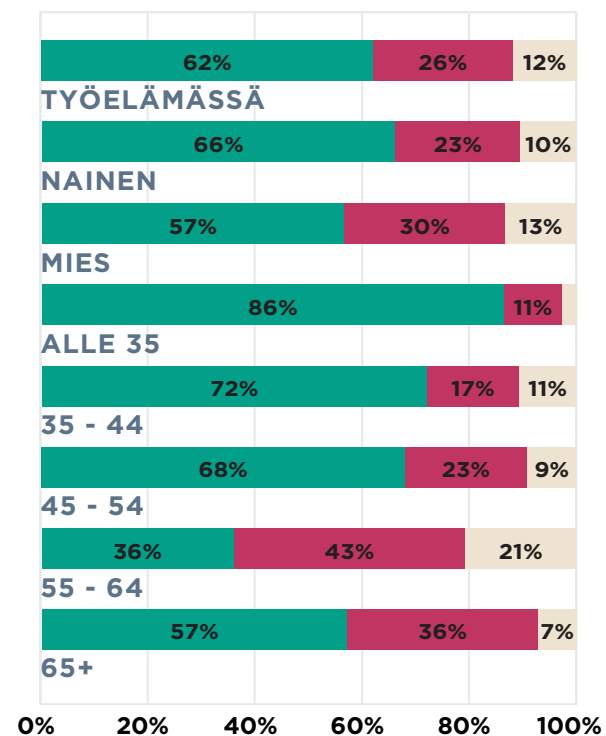
KYLLÄ EI EN OSAA SANOA

1. Kouluttautumaan uuteen ammattiin

Ruotsinkieliset

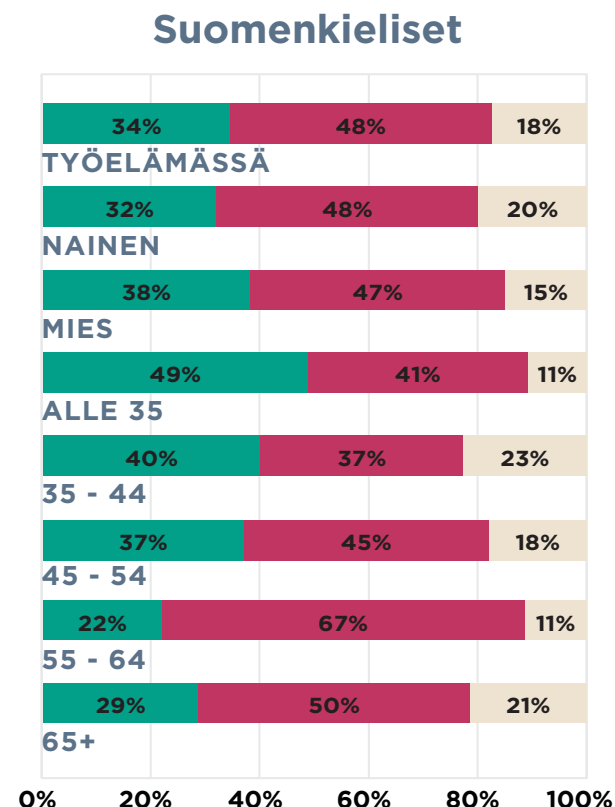
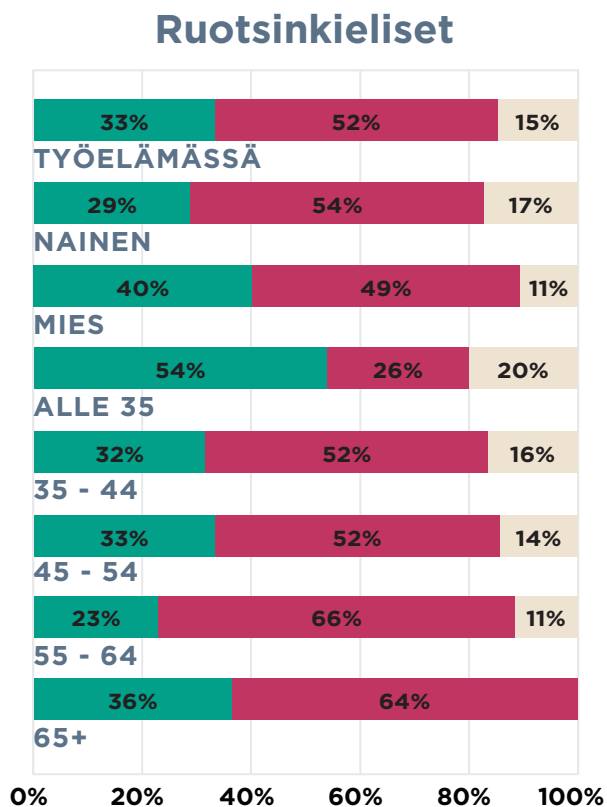

Suomenkieliset

KYLLÄ EI EN OSAA SANOA

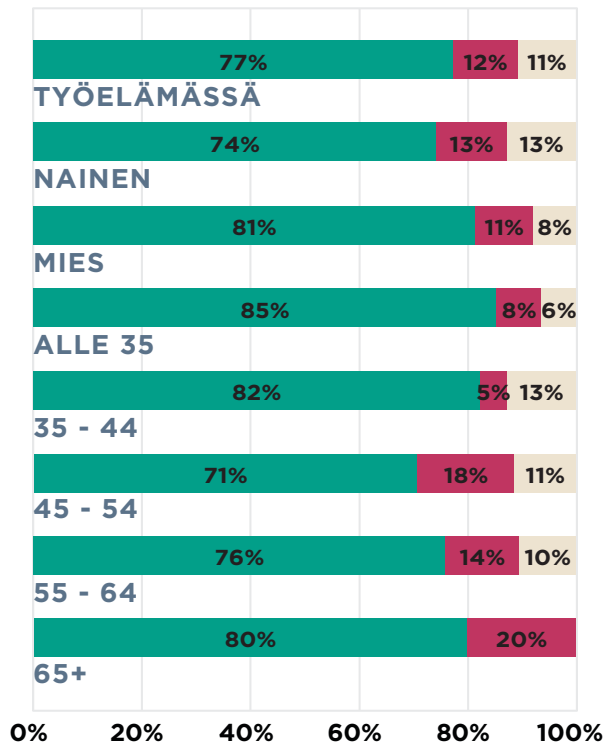
2. Muuttamaan työn perässä toiselle paikkakunnalle

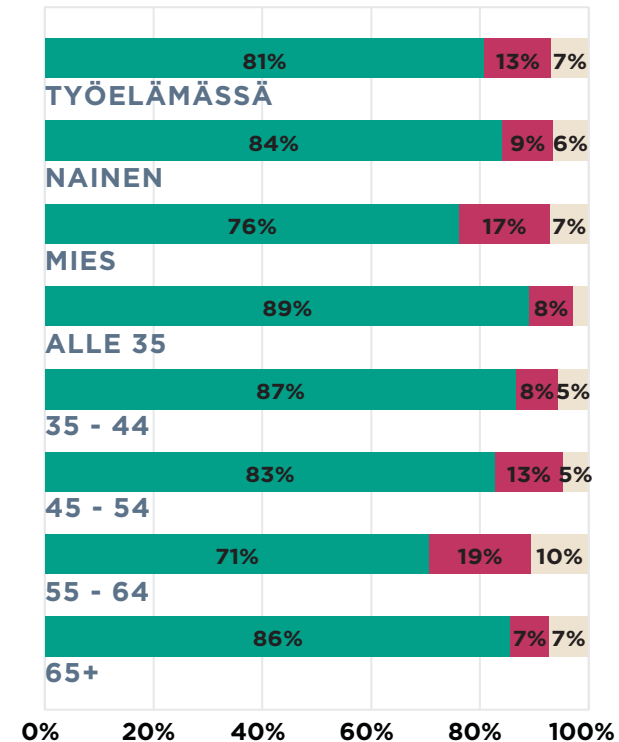
■ KYLLÄ ■ EI ■ EN OSAA SANOA

3. Hyväksymään työn, joka suoritetaan täysin etätyöskentelynä

Ruotsinkieliset

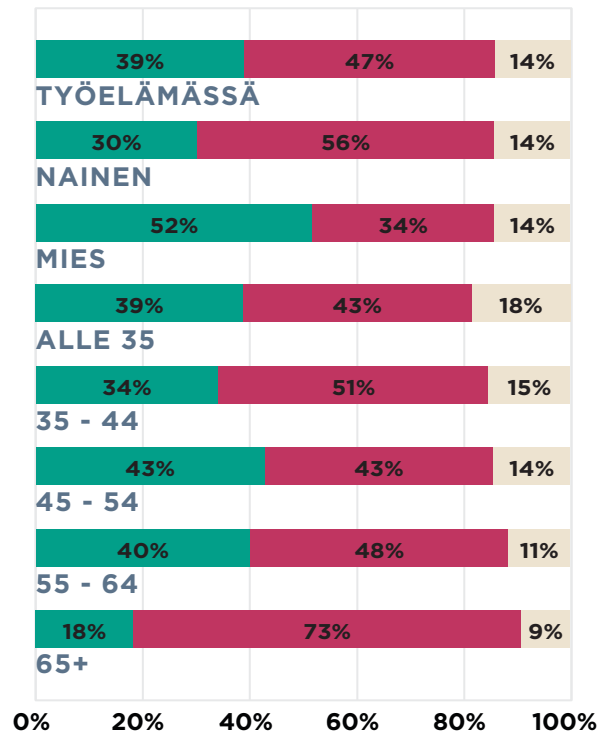
Suomenkieliset

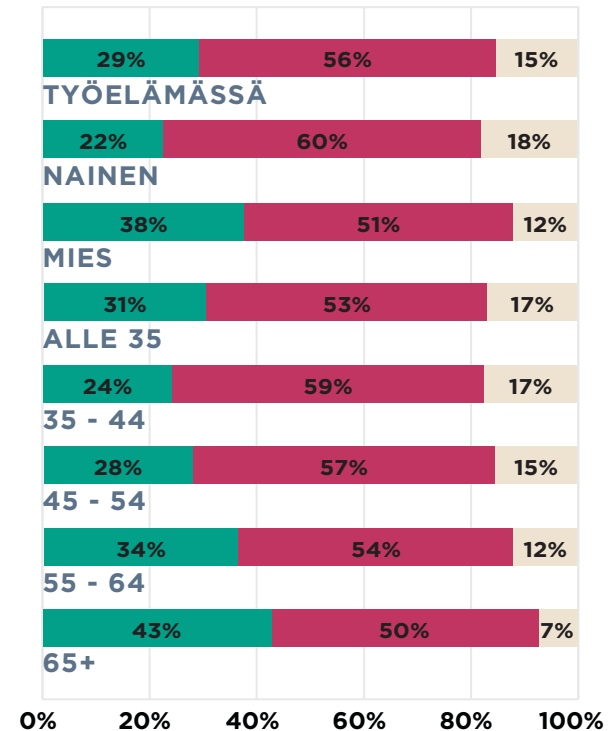
■ KYLLÄ ■ EI ■ EN OSAA SANOA

4. Ottamaan vastaan työpaikan, jonne on yli 60 minuutin työmatka

Ruotsinkieliset

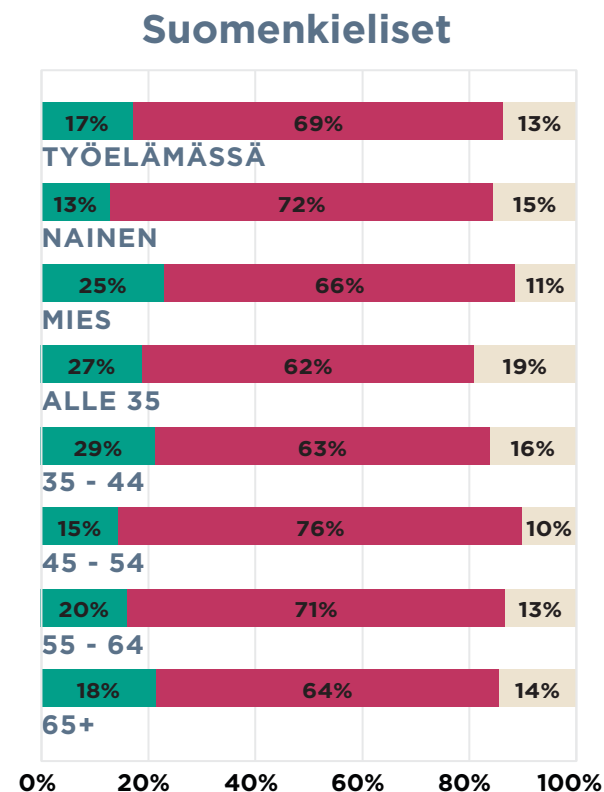
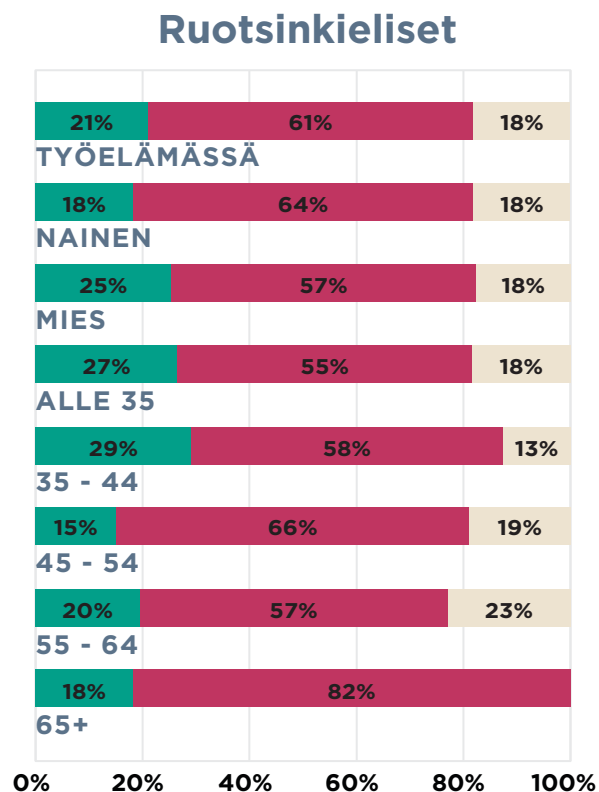

Suomenkieliset

■ KYLLÄ ■ EI ■ EN OSAA SANOA

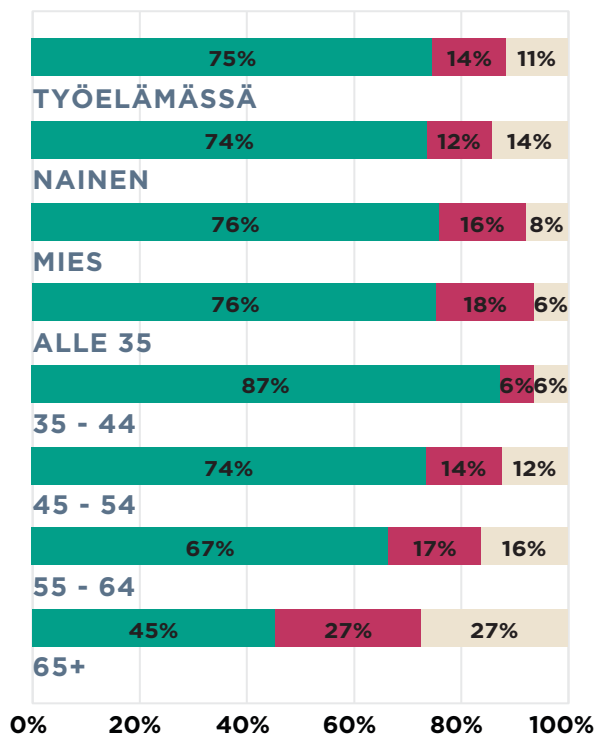
5. Laskemaan palkkatasoasi merkittävästi

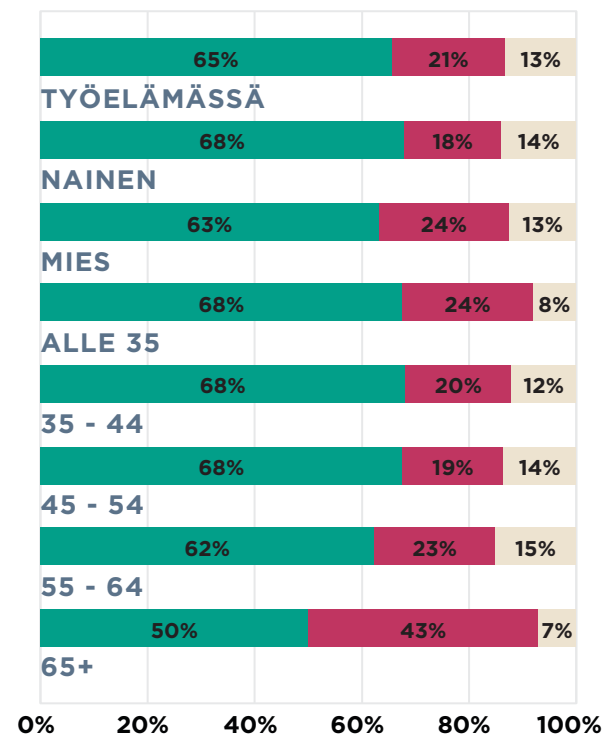
■ KYLLÄ ■ EI ■ EN OSAA SANOA

6. Ottamaan vastaan työtä, joka ei vastaa koulutustasoasi

Ruotsinkieliset

Suomenkieliset

■ KYLLÄ ■ EI ■ EN OSAA SANOA

TANKESMEDJAN
AGENDA
AJATUSHAUTOMO

Kaikki tulokset löydät kotisivuiltamme www.agenda.fi

Tankesmedjan Agenda 2021
ISBN 978-952-7273-30-2 (inb)
ISBN 978-952-7273-31-9 (PDF)
Kuvitukset: Sebastian Dahlström